

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SANAT EĞİTİMİ VE
ORTAM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

AYŞE AKSOY DOĞAN

KAPATILAN FATİH ÜNİVERSİTESİNDEN AKTARILAN
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

YRD. DOÇ. DR. FÜSUN YILDIZBAŞ

TEZ DANIŞMANI

İSTANBUL-2016

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SANAT EĞİTİMİ VE ORTAM
ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

AYŞE AKSOY DOĞAN

KAPATILAN FATİH ÜNİVERSİTESİNDEN AKTARILAN

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

**YRD. DOÇ. DR. FÜSUN YILDIZBAŞ
TEZ DANIŞMANI**

İSTANBUL-2016

514113011 Öğrenci numaralı Ayşe AKSOY DOĞAN tarafından hazırlanan bu çalışma 07/06/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi (Tezli-Türkçe) programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ (Danışman)
Fatih Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep Ebrar YETKİNER ÖZEL
Fatih Üniversitesi

Prof. Dr. Belma TUĞRUL
Fatih Üniversitesi

ÖNSÖZ

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerini incelediğim bu çalışmada bilgi ve tecrübelerinden çok şey öğrendiğim, araştırmanın başından sonuna kadar her aşamada yardımcı olan ve desteğini daima yanımda hissettiğim Sayın Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ'a teşekkür ederim.

Tez çalışma sürecimde akademik bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım görüşleri ile araştırmama katkıda bulunan Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi değerli Sayın Doç. Dr. Zeynep ÇETİN'e ve Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Özlem ERSOY'a teşekkür ederim.

Ayrıca akademik hayatıma başlamama fırsatlar sağlayan ve bilimsel çalışmalarımı doğrudan ve dolaylı yönlendiren tüm değerli hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Araştırmamı yürüttüğüm Ordu/Fatsa Milli Eğitim Müdürlüğüne, anaokulları ve anasınıflarında görevli değerli meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Benim bugünlere gelmemde büyük emeği olan annem Zülbiye AKSOY ile babam Ekrem AKSOY'a ve her zaman yanımda olup beni destekleyen kıymetli eşim Ömer DOĞAN'a sonsuz teşekkürler.

Ayşe AKSOY DOĞAN

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SANAT EĞİTİMİ VE ORTAM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenler inşaat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma ile okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini planlama, uygulama, değerlendirme ve sanat eğitimi ile tüm gelişim alanlarına hitap edebilme durumlarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ordu ilinin Fatsa ilçesindeki MEB'e bağlı devlet ve özel anaokulu/anasınıfı görev yapmakta olan 70 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde, alan yazın taraması yapılarak uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi” ölçme aracı kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayar tabanlı istatistiksel paket analiz programı olan SPSS 21.0 kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimine ilişkin gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme boyutları ile görev yaptıkları okul yeri ve öğrenim durumuna ilişkin bulgular için bağımsız t-testi kullanılmıştır. Yaş, görev yaptıkları okul türü, kıdem yılı, görev yaptığı yaş grubu ve görev yaptığı sınıf mevcuduna ilişkin bulgular için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi ile elde edilen bulgularda, gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; Öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerinin gelişimsel katkı ve değerlendirme alt boyutlarında görev yaptıkları okul türü değişkenine göre KML.uygulama anasınıfında görev yapan öğretmenler aleyhine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca, öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerinin gelişimsel katkı alt boyutunda öğretmenlerin çalıştıkları sınıf mevcudu değişkenine göre 16-20 arası sayıya sahip olan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, Sanat eğitimi, Ortam Özellikleri

ABSTRACT

INVESTIGATION OF VIEWS OF PRE-SCHOOL TEACHERS ON ART EDUCATION AND ENVIRONMENT CHARACTERISTICS

The purpose of this study is to review the opinions of preschool teachers on art education and environmental qualities. It is attempted to determine plan, application, evaluation of art activities and situation with regards to addressing all development areas regarding art education. Descriptive survey model is used in the study. The study group consists of 70 preschool teachers who work in public and private kindergartens/preschools which are registered under MEB in Fatsa district, Ordu in 2014-2015 school year.

With regards to obtaining the study data, review of literature is realized and “Personal Information Form” and “Evaluation Survey Regarding Art Education and Environmental Qualities of Preschool Teachers” developed by the researcher in accordance with expert opinions are used. In the analysis of the data acquired, SPSS 21.0 which is computer-based statistical package analysis program is used. Independent t-test is used for findings regarding developmental contribution of preschool teachers in terms of art education, preparation of materials, arranging the environment, communication and evaluation dimensions and school location and educational background.

One-way analysis of variance is used for findings regarding age, the school type they work in, years of seniority, age group and class size they teach. Tukey HSD test, one of the multiple comparison tests, is used to determine which groups differ from one another according to the findings obtained from one-way analysis of variance. As a result of the study, according to the school type they work in with regards to developmental contribution and evaluation sub-dimensions of art education and environmental qualities of teachers, a significant difference has been found against the teachers who work in KML practice preschool ($p < 0.05$). Also, according to the variance of class size they teach with regards to developmental contribution sub-dimension of art education and environmental qualities of teachers, a significant difference has been found in favor of teachers who have around 16-20 in their classes ($p < 0.05$).

Key Words: Preschool teachers, Art education, Environmental Qualities

İTHAF

Tezimi; Beni büyük fedakarlıklarla yetiştiren,yüreği temiz insanlar;Annem Zülbiye AKSOY, Babam Ekrem AKSOY, moral ve motivasyon kaynaklarım; Kardeşlerim Mustafa Erdi, Büşra Nur ve Muhammet Emin, anlayışıyla, hoşgörüsüyle, maddi ve manevi desteğiyle beni yalnız bırakmayan; Eşim Ömer DOĞAN, ve gerçek aşkı bana öğreten, meleğim, biricik oğlum Musab Taha 'ma ithaf ediyorum..

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
KISA ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İTHAF	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	x
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Sayıtları	5
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II: KURAMSAL AÇIKLAMALAR	7
2.1.Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve İşlevi	7
2.2. Çocuğun Sanatsal Gelişim Dönemleri	8
2.3. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi	11
2.3.1.Okul Öncesi Dönemde Sanat Etkinlikleri	13
2.4.Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitiminin Çocuğun Gelişim Alanları İle İlişkisi.....	18
2.4.1. Fiziksel Gelişim Ve Sanat Eğitimi	18
2.4.2. Sosyal-Duygusal Gelişim Ve Sanat Eğitimi	20
2.4.3. Bilişsel Gelişim Ve Sanat Eğitimi	22
2.4.4. Dil Gelişimi Ve Sanat Eğitimi	24
2.4.5. Yaratıcılığın Gelişimi Ve Sanat Eğitimi	26

2.4.6. Estetik Gelişim Ve Sanat Eğitimi	30
2.5. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitiminde Öğretmenin Rolü	33
2.5.1. Sanat Eğitimi Çalışmalarının Planlaması.....	34
2.5.2. Sanat Eğitimi Çalışmalarının Uygulanması.....	36
2.5.3. Sanat Eğitimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi	38
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Çalışma Grubu	41
3.3. Verilerin Toplanması	41
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	41
3.3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi.....	42
3.4. Veri toplama Süreci.....	43
3.5. Verilerin Analizi.....	43
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	45
4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	45
4.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Sanat Eğitimi Ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Farklılaşma Durumu İle İlgili Elde Edilen Bulgular	47
BÖLÜM V: SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	64
ÖNERİLER	73
1. Eğitimcilere Ve Yetkililere Öneriler	73
2. Araştırmacılara Öneriler.....	74
KAYNAKLAR	75
EK-1	79
EK-2	80
ÖZGEÇMİŞ.....	85

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1.	Katılan Öğretmenlerin Demografik Araştırmaya Özelliklerine Göre Dağılımı.....	46
Tablo 4.2.	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin İlişkin Öğretmenin Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 4.3.	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4.4	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Kıdem Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları.....	52
Tablo 4.5	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Okul Yerine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçlar.....	54
Tablo 4.6	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 4.7	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Yaş Grubuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 4.8	Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Sınıf Mevcuduna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	61

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sekil 3.1. Anket Geliştirme Süreci	41
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

N.....	: Örneklem Büyüklüğü
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama
S.....	: Standart Sapma
F.....	: One-WayAnova Testi Değeri
p.....	: Anlamlılık Düzeyi
t.....	: t-Testi Değeri
sd.....	: Serbestlik Derecesi
MEB.....	: Milli Eğitim Bakanlığı
KML.....	: Kız Meslek Lise

BÖLÜM I: GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklerken günümüz koşullarına uygun insan yetiştirme sürecinde temel oluşturma görevini gerçekleştirir. Günümüz koşullarında aranan insan olma özelliklerine bakıldığında; yaratıcılık, özgünlük ve üretkenliğin ilk sırada geldiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu özelliklere sahip insanları yetiştirmede, okul öncesi dönemden başlayarak sanat eğitiminin önemli bir rolü vardır. Sanat eğitimi, bireylerin kişilik gelişimlerini, davranışlarını, dikkatlerini yoğunlaştırmalarını ve gözlem yeteneklerini olumlu yönde desteklenmesinin yaşamı algılama, yorumlama, yaratıcılık, düşünme sistemlerini geliştirme, iletişim becerilerini artırmada da etkili olmaktadır. Dolayısıyla, bireylerin bütüncül bir yaklaşımla yetiştirilerek topluma kazandırılmasında okul öncesi dönemden başlamak üzere eğitimin her kademesinde sanat eğitimine yer verilmesi gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim sürecinde sanat etkinlikleri yoluyla, çocuğun kendini tanımasına ve ifade etmesine fırsat tanınır ve öz güven gelişimi desteklenir. Bu tür etkinlikler, çocukların kendisi dışındaki kişileri ve çevresinde gerçekleşen olayların farkına varmasını ve ayrıntıları fark etmesini sağlayarak onların var olan gizli ya da açık duygularını ifade etmelerine ortam hazırlar. Bu bağlamda, kendini ifade etme becerisini geliştiren, psiko-motor gelişimini destekleyen, olayları ya da durumlar üzerine analiz etme ve akıl yürütme becerilerini geliştiren bu etkinliklerin öğretmenler tarafından titizlikle planlanarak uygulanması büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenler bilgi ve becerilerini aktarmada çocuklara uygun yöntem ve teknikleri belirleme yetkinliği açısından değişen günümüz koşullarına göre kendini yenilemesi gerekmektedir.

1.1. PROBLEM

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi ve etkinlikleri ile ilgili yapılan araştırmalarda genel olarak yaratıcılık boyutlarında konuyu ele alındığını ve öğretmen yeterliliklerinin; ortamın düzenlenmesi, malzemelerin hazırlanması, çocuklarla iletişim kurabilme, yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi açısından eksiklikler olduğu belirlenmiş ve ele alınmasının alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanması aşamalarında öğretmenin bilgi ve becerisi çok önemlidir. Etkinlikler planlanırken çocukların hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate almak gerekmektedir. Aynı zamanda ortamın düzenlenmesi, malzemelerin hazırlanması, çocuklarla iletişim kurabilme ve yapılan etkinliklerin değerlendirilmesinde yine öğretmenin öz yeterlikleri çocukların kaliteli bir sanat eğitimi alması açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla problem cümlemiz "Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde oluşmaktadır.

Alt problemler:

1. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri nedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinde;
 1. cinsiyetlerine
 2. yaşlarına,
 3. öğrenim durumlarına,
 4. kadro durumlarına,
 5. kıdem yıllarına,
 6. görev yaptıkları okulun yerine
 7. görev yaptıkları okul türüne
 8. görev yaptığı yaş grubuna,
 9. görev yaptığı sınıf mevcuduna,

göre anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışmada okul öncesi dönemde sanat eğitiminin önemi ve çocuklara gelişimsel katkıları, öğretmenlerin sanat eğitimini planlama, uygulama, değerlendirme ve ortam özellikleri açıklanmaya çalışılacaktır. Ayrıca, okul öncesi eğitim kapsamında çocuklara verilen sanat eğitiminin de öğretmenlerin olumlu-olumsuz yanlarını ve ortam özelliklerinin durumunu belirlenerek daha iyi bir sanat eğitimi için öğretmenlere, yöneticilere ve kurumlara öneriler sunulacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul öncesi dönem çocukları içlerinde var olan potansiyelleri ortaya çıkaracak sihirli dokunuşlara ihtiyaç duyabilmektedir. Çocukların potansiyelleri okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin destekleriyle ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler bu potansiyelleri çeşitli etkinliklerle ortaya çıkarmaktadırlar. Sanat eğitimi çocukların potansiyellerini ortaya çıkarmada hiç şüphesiz önemli rol oynamaktadır. İyi bir sanat eğitimi ise öğretmenlerin sanat eğitimi ile ilgili bilgi ve becerileri ile düzenledikleri bir ortamda ve iyi planlanmış etkinliklerle sağlanacaktır.

Öğretmenlerin donanımlı olmasının yanı sıra bu bilgilerini çocukların eğitimleri için gerekli koşulları sağlanması konusunda aktarabildikleri kadar çocuklar gelişecektir. Öğretmen öncelikle çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak sanat etkinliklerini hazırlaması oldukça önemlidir. Ayrıca iyi bir sanat eğitimi için eğitimcilerin ortamın düzenlenmesi, malzemelerin hazırlanması, farklı malzemelerin kullanılması ile yaşantıların zenginleştirilmesi öğrencilerle iyi bir iletişim kurulması ve etkili bir değerlendirme yapılması oldukça önemlidir. Bunlar sağlanırsa çocukta, verilen sanat eğitimi ile karşılaştıkları problemlere çözüm bulabilme, kendini ifade edebilme, öz güven gelişimi, yaratıcılık ve üretkenlik gibi özellikleri olumlu yönde gelişir. Bunların yanı sıra başkalarına saygı duyma, kendisinin ve başkasının ürünlerine eleştirel bakabilme, estetik bakış açısı geliştirebilme özellikleri geliştiği gibi psiko-motor becerilerinin de gelişmesine katkıda bulunmuş olur.

Öğretmenlerin sanat eğitimini uygulama aşamasında çocukların yaratıcılıklarını ve özgünlüklerini desteklemesi ayrı bir önem taşımaktadır. Öğretmen müdahaleci bir

yaklaşımından çok özgürlükçü bir yaklaşım tarzı geliştirdiğinde çocuklar özgün ürünler ortaya çıkaracaklardır. Öğretmen çocuklara ısrarla kendi istediği gibi bir ürün ortaya koymasına konusunda baskı yapmak yerine farklı yaşantılar oluşturarak çocuğun kendine özgü yaratıcı ürünler ortaya koymasına konusunda desteklemelidir.

Ayrıca okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma;

1. Okul öncesi eğitimde sanat eğitiminin önemini ortaya koyması,
2. Okul öncesi eğitimde sanat eğitiminin mevcut durumunun irdelenmesi,
3. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi aracılığıyla tüm gelişim alanlarına katkı sağlamaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi,
4. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini planlama, uygulama değerlendirme ile ilgili görüşlerinin ortaya koyması,

açısından önemli görülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimini ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma;

1. Araştırmacı tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi” adlı ölçme aracı,
2. 2014-2015 eğitim-öğretim yılı,
3. Ordu ilinin Fatsa ilçesinde bulunan MEB’e bağlı devlet ve özel anaokulu, anasınıflarında görev yapmakta olan 70 okul öncesi öğretmeni ile sınırlıdır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada; çalışma grubunun sorulara verdikleri yanıtlarda samimi ve içten oldukları varsayılmıştır.

1.6. TANIMLAR

Estetik: Güzelin ve güzelliğin insanın akli ve duyguları üzerindeki etkilerini konu olarak ele alan felsefe dalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Estetik Yargı: Evrensel olmayan, esnek ve aynı zamanda belli kurallarla sınırları çizilmiş, konusu; zamana ve mekâna göre değişen ilkeler bütünüdür. Kendine özgü bir değerlendirme olup, bir nesnenin ya da olayın değerinin saptanış tarzıdır (Davun, 2009 s.8).

Gelişme: Bedende meydana gelen değişikliklerin niceliği yanında niteliğini içermektedir. Birçok yapı ve işlevi bütünleştiren karmaşık bir olgu olup gelişimin her evresi kendinden bir sonraki evreyi doğrudan etkilemektedir. Fiziksel, bilişsel, duygusal, sosyal gelişim gibi (Davun, 2009 s.8).

Okul Öncesi Eğitim: Doğumdan, ilkökul başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin-uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim süreci (Artut, 2010, s.1).

Öğrenme: Bireyin olgunlaşma düzeyine göre birey ve çevresi arasındaki etkileşim ve uygulama sonucu oluşan kalıcı izli davranış değişiklikleridir (Atay, 2005).

Özgün: 1. Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.391).

Sanat: Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Yaratıcılık: 1. Bilinen şeylerden yepyeni şeyler oluşturmak, yeni, özgün bir senteze ulaşmak, sorunlara yeni çözüm yolları bulmak. 2.Yaratma gücü ve yeteneği. 3. İmgelem, yenilik, anlamlı nitelikler ve orijinallik üretimi. 4.Yaratıcılık, ilhamı kavrayan ve besleyen eylemdir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Yetenek: 1.Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet. 2. Bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

BÖLÜM II: KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. SANAT EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ VE İŞLEVİ

Günümüz koşullarında sanatın ve sanatsal yaşamın gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir. Sanat yaşamımızda küçük yaşlardan itibaren oluşan estetik bakış açısından geçerek sosyal ve bireysel tutuma, davranışlarımıza, aldığımız kararlara yansımaktadır. Birey doğumdan itibaren bir hayat mücadelesine girmektedir. Bu hayat mücadelesinde bazı koşulların çekilebilir hale getirilmesinde sanatın kazandırdığı davranışlardan olan olaylara güzel bakabilme ve sorunlara çözüm üretebilme devreye girmektedir böylece bireylerin ruh sağlığı korunarak toplumun daha sağlam temeller üzerine kurulması sağlanmaktadır (Ayaydın, 2010).

Toplumun sağlam temeller üzerine kurulmasını garanti etmenin en önemli yollarından biri sanat eğitimidir. Bireyin içinde var olan yaratıcı güç, üretme, doğru kararlar verme, kendini ifade etme becerisi, estetik düşünebilme gibi özellikleri sanat eğitimi ile gelişir. Sanat eğitimi ile bireyin tüm gelişim alanlarına hitap edilerek yaşam kalitesi artmış ve hayatına keyif alarak devam etmesi sağlanmış olur. Çocuklara sağlanan iyi bir sanat eğitimi ile çocuğun çevresindeki uyaranlara açık hale gelmesi sağlanarak onun sistematik olarak düşünme, üretme ve en önemlisi belli basmakalıp yargılarla yetinmeyip güzeli arama davranışlarını harekete geçirmiş olunacaktır (Davun, 2009).

San'a (2009) göre sanat yoluyla sağlanan bir öğrenme ve bilgilenme süreci vardır. Bu süreçte duyuşsallık ve bilişsellik dengeli bir biçimde yer alır. Bu öğrenme sürecinde edinilen bilgi ve deneyimler bir duyumun başka bir duyumu çağrıştırmalarını sağlar. Aynen bir bacak, kol ya da el kaslarının oluşturduğu duyum ile sistematik bir dansın ortaya çıkması gibi. Sanat aynı zamanda iç güdülerin de

eğitimidir. Birey aldığı eğitim ile içsel dürtülerini kontrol altına alarak bunların bilincine varır ve bu dürtülerini kullanarak ya da keşfederek kendini ortaya koyacak davranışları sergiler. Böylece birey yararlı davranışlarla hem kendisi için faydalı olanı yapar hem de toplum için faydalı olanı keşfeder. İçsel dürtülerini fark eden birey doğuştan gelen yeteneklerinin de farkına vararak öz güven duygusunun gelişimini sağlar. Sanat ile toplumun kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarım sağlanır. Sanat eğitimi almış birey toplum kültürünü sanat eseri üzerinden daha iyi algılar ve gizli kalmış olan değerleri açığa çıkararak gerek kendi toplumunu gerekse başka toplumların gelenek görenek ve değerlerini algılayarak bu değerlerin geleceğe taşınmasını sağlar. Ayrıca bu bakış açısına sahip olan birey günümüzdeki olayları değerlendirme, analiz etme ve bir yargıya varma konusunda daha bilinçli olur. Çevresine sığ ve basmakalıp düşüncelerle bakmaz daha geniş, çağdaş bir görüşe sahip olur.

Nicoltsos'a (2000) göre erken çocukluk döneminde sanat eğitiminin üç temel işlevi vardır. Bunlar; Kişisel gelişim ve yaratıcılığı desteklemek, estetik duyarlılık ve sanatsal yaratıma ilgiyi geliştirmek, kültürler arası etkileşimi sağlamak şeklinde özetlemiştir (Davun, 2009).

2.2. ÇOCUĞUN SANATSAL GELİŞİM DÖNEMLERİ

Çocuğun sanatsal gelişim basamaklarını en belirgin izleyebileceğimiz alan çocuğun kaleminden çıkan resimlerdir. Lowenfeld'e (1978) göre resimsel gelişim aşamaları çocuğun zihinsel gelişim aşamaları ile paralel görmüş ve genel anlamda her bireyin bu gelişim aşamalarından geçtiği belirtilmiştir. Her bireyin kendine özgü bir gelişim durumu olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu gelişim aşamalarına çocuğun kendini ifade etmede ilk aşama olarak gördüğü 2-4 yaşlarındaki karalama dönemi ile başlar. Karalamalar 14. aydan itibaren kendini göstermeye başlar. Bu dönemdeki karalamalar kendine özgü ve anlamsızdır. Karalamaların en ilkel hali diyebiliriz. Küçük kas gelişiminin zayıf olduğu bu dönemde karalamalar da oldukça karmaşık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde ebeveynler çocuğa ısrarla kalemi nasıl tutması gerektiğini ya da nasıl çizim yapması gerektiğini öğretmeye çalışmamalı bu durum çocuğu bıkkınlığa götürebilir hatta başarısızlık duygusu oluşup öz güven

eksikliğine sebebiyet verilebilmektedir. Ebeveynler çocuğa rahatça karalamalarını yapabileceği kağıt, kalem ve ortamı hazırlamaları yeterli olacaktır (Çankırılı, 2012).

Genellikle çocuklar 18 aylıkken kalem eline geçer geçmez karalama işlemine geçerler bu durum çocuğun yeni yürümeye, konuşmaları anlamaya ayrıca tam konuşmasa da bu çabaya girdiği dönemle çakışır. Bu dönem de çocuk yoğun bir şekilde keşfetme davranışını sergiler. Kalem de onun için sınırsız özgürlük alanıdır. Onunla istediği gibi her yerde karalama davranışına girer. 18. aydan itibaren artık karalamalar daha kontrollü hale gelmiştir. Çünkü küçük kas gelişimi eskiye nazaran iyi durumdadır ve kontrollüdür. Özellikle el, bilek ve kol kasları kontrol edilmeye başlamıştır. Zihin ve beden koordinasyonu söz konusudur. 18. aya kadar çocukların çizimleri genellikle birbiriyle aynıdır ve boylamasına hareketler görülür. Jung'un kolektif bilinç altı teorisine göre bu sınırı belli olmayan çizgileri ana rahmindeki embriyonun hareketlerine benzetmektedir. 18. aydan sonra ise çocukların boylamasına hareketlerin yerini dairesel hareketler almış ve artık ilk değişimler başka çocukların çizimlerine bakarak değiştirmeye başlamışlardır. Bu durum çocuğun bedensel ve bilişsel kontrol yapmaya başladığının göstergesidir (Artut, 2010).

2 yaş civarında artık tek boyutlu hareketler yerini daha karmaşık hareketlere bırakır. Zikzaklar, çaprazlama çizimler gibi karalamaların ortaya çıktığı görülür. Artık el-göz koordinasyonu gelişmeye başlamıştır. Kol, dirsek ve parmak kaslarının ortak kullanımı kendisini gösterir. Artık rastgele hareketler sonucu ortaya çıkan çizimler hafızaya kaydedilmeye başlar. Düzgün çizimler ortaya çıkmada artış görülür (Yavuzer, 2014).

3 yaş civarında çocuklar ben merkeziliğinin en yüksek olduğu dönemdedir ve çocuğa verilen her çizim fırsatı onun benliğini rahatlıkla ortaya koyabileceği bir durumdur. Özellikle 3-4 yaş dönemlerinde çocuğun sarmal çizimler yaptığı görülmektedir. Bu durum Piaget'e göre artık çocuk pasif konumdan aktif konuma, bilinçsiz davranışlardan bilinçli davranışlara ve anne dışında babanın da onun için aktif konuma geçtiği bir dönemi göstermektedir. Kısacası özgür bir birey olma yolunda ilk adımlar atılmaya başlanmıştır (Yavuzer, 2014).

Lowenfeld'e (1978) göre 4-7 yaş arasını kapsayan dönemi şema öncesi dönem olarak adlandırmıştır. Bu dönemde artık yapılan dairesel ve düz çizimler anlamlı birer

figürlere benzemeye başlamıştır. Artık bu dönemde çocukların şamasının gelişmeye başlamasıyla birlikte görsel düşüncede gelişmiştir. Resimlerini belli bir düzen içerisinde oluşturmaması onun uzay mekan algısının tam olarak yerleşmediğini gösterir. Bu dönemde gözlem yapar ve deneyerek çizimlerini oluşturur. Bu çizimler daha anlamlı hale gelmiştir.Çizimlerinde daha çok insan ve hayvan figürleri görülmektedir (Çankırılı, 2012).

5-6 yaş dönemlerinde ise çocuğun sosyal çevresi iyice genişlemiştir. Artık çocukta şemalar düzenli bir hal almaya başlamıştır. Çizimler çocuğun hayal dünyasını,zihnindeki kavramları ve duygularını yansıttığı için yetişkinler tarafından zaman zaman anlamlandırılmayabilir. Çizimlerinde detaya inme görülmektedir. Basit geometrik şekiller kullanmaya başlamıştır. Bu dönem çocuklar da derinlik ve perspektif durumu resimlerinde görülmezken. Kendilerine gösterilen resimlerde yakınlık ve uzaklık durumunu rahatlıkla gösterebilirler. Çocuğun resimlerinde perspektiflikten daha çok önemli nesnelere vurgulanması söz konusudur. Çocuk için baba figürü önemliyse resmindeki evden, ağaçtan diğer bütün nesnelere daha büyük çizebilir, babayı bu durum çocuğa özgü resmine yapmış olduğu vurgudur (İlhan, 2009).

Lowenfeld (1978) 7-9 yaş arasındaki dönemi şematik dönem olarak adlandırmıştır. Bu dönemde uzay-mekan kavramının anlaşılmasına başladığı görülür. Buna rağmen nesnelere abartıya gidilerek çizilmesi o nesneye verilen önemden kaynaklanmaktadır. Bazen çizimler de nesnelere dış görünüşüyle birlikte iç görünüşünün de çizildiği görülür. Çizilen evin içindeki insanların da çizilmesi gibi. Çizimlerde ayrıntıya inme daha çok belirgindir. Elbisenin yakasının ve kol ağzlarının çizilmesi gibi. Bu çizimlerde ayrıca anlamlı çizgiler kullanılmaya başlanmıştır. Yani çizimler düşünülerek bir araya gelmesiyle oluşur. Bazen de abartılmış çizimlere rastlayabiliriz. Bu tip çizimlerde çocuğun gördüğü şey değil düşüncesi, hayali ya da duygusal durumunu ortaya koyar. Bu dönemde ortaya çıkan bir başka durum ise sosyal deneyim izleridir. Artık çocuk çizimlerinde bir konuyu, durumu ortaya koyabilir (Vural, 2011).

Lowenfeld (1978); 9-11 yaş arasını gruplaşma dönemi olarak ifade eder. Bu dönemdeki çocuk sosyal hayatın bir parçası olduğunun farkındadır ve çizimlerinde aile dışındaki başka insanlara da yer vermeye başlamıştır. Cinsiyet ayrımı resimlerinde belirgindir. Çizilen kız ya da erkek figürler cinsiyet rolüne uygun bir

şekilde giydirilir. Kızların ve erkeklerin resimlerinde seçtikleri konularda ilgi alanlarına göre değişir. Kız çocukların daha çok ev, çiçek ve kalp gibi figürler çizdiği erkeklerin ise daha çok araba, uçak ve silah gibi figürleri çizimlerine yansıttığı görülebilir. Bu dönemde kendi resmine gerçekçi olarak bakmaktadır ve çizemediğini düşündüğü zaman yarım bırakabilir. Dikkat edilmesi gereken konu öğretmenin ya da ebeveynin vereceği teknik anlamda bilgi çocuğun resimlerine iç dünyasını aktarmasına engel olabilir (Çankırılı, 2012).

Lowenfeld (1978); 12-14 yaş arasını doğal gerçekçilik dönemi olarak ifade eder. Bu dönem çocuklarında iki etkiden söz edilmektedir. Somut ve soyut etki. Somut etki; zihinsel gelişim özelliğinden dolayı çizimlerinde nesnelerin gerçek boyutları ve özellikleri rahatlıkla yansır. Soyut etki ise bu dönem ön buluş çağı olduğundan dolayı duygusal durumları, cinsel kimliği ve özelliklerini resimlerinde açığa çıkar. Ayrıca ebeveynleriyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerini ve duygularını da resimlerinde rahatlıkla görebiliriz (Vural, 2011).

Çocuğun sanatsal gelişimine paralel olarak sanat etkinliklerinde farklılıklar görülmektedir. Belirttiğimiz sanatsal gelişimler çocuğun bireysel, ailesel, toplumsal ve eğitimsel nedenlerden dolayı farklılıklar gösterebilir (İlhan, 2009). Yapılan araştırmalar çocuğun sadece çizimlerine bakarak onun gelişimini anlayamayacağımızı göstermektedir. 4 yaşındaki bir çocuktan bir insan resmi çizmesi beklerken aile ortamında yaşadığı problemlerden dolayı geriye dönüş yaparak spiral ya da dairesel çizimler yaptığı gözlemlenebilir (Çankırılı, 2012). Bu farklılıklara rağmen hemen hemen her çocuk bu sanatsal gelişim evrelerini yaşar. Bu sanatsal evrelerin geneline baktığımızda çocuğun zihinsel gelişimiyle bir paralellik olduğunu ve sürekli bir gelişim içinde olduğunu görmekteyiz. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğun sanat çalışmalarını tek tek değil bir bütün olarak hepsini gelişim süreci içerisinde ele alırsak çocuğun hangi gelişim aşamasında olduğunu ve gelişiminde nelerden etkilendiğini ortaya koymak mümkün olur. Böylece hem bireysel gelişimi hem de okul öncesi dönemin ortak özellikleri ortaya konmuş olur.

2.3. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE SANAT EĞİTİMİ

Okul öncesi dönem çocukların 0-6 yaş dönemini kapsayan çocuğun gelişimini bir çok yönden tamamladığı yaşamının adeta sihirli yıllarını oluşturmaktadır. Bu sihirli

yılları muhakkak taçlandırmak gerekmektedir. Taçlandırma olayı ise şüphesiz çocuk için yararlı olabileceğini düşündüğümüz ebeveynleri de içine alan sistemli, düzenli eğitim öğretim faaliyetleriyle başarabiliriz (Oktay, 2004).

Eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi ve uygulanması olayı genellikle okullar aracılığıyla yapmaktayız. Bu eğitim öğretim faaliyetleri ile günümüze uygun çağdaş insan yetiştirme çalışmaları yapılmaya çalışılmaktadır. Önemli yılları kapsayan okul öncesi dönemde yapılan eğitim öğretim faaliyetleri genellikle okul öncesi eğitim kurumlarında yapmaktayız. Okul öncesi eğitim kurumlarıyla çocuğun tüm gelişimlerine hitap eden bir eğitim verilmeye çalışılır. Bu eğitim faaliyetlerinden birisi de şüphesiz sanat eğitimidir.

Sanat eğitimi denince genellikle insanların aklına bu eğitim sonucunda bir ressam, müzisyen ya da tiyatrocü gibi faaliyetler yürüten kişilerin yetişmesi gelmektedir. Şüphesiz çocuklarımızın böyle yararlı faaliyetleri yürüten insanlar olması güzel bir şeydir ancak sanat eğitimini bu kadar dar kalıplara sokmak bir nevi bu faaliyetleri küçümsemek olur. Sanat eğitimi ile sadece ressam, mimar, tasarımcı, tiyatrocü, dansçı, besteci değil aynı zamanda üreten, sorgulayan, sorunlara pratik çözümleri olan, ön yargılardan uzak, kalıp ve taklide takılmayan, kişiliği doğru gelişmiş, öz güveni yüksek, kendisini iyi tanıyan, iletişime açık, tartışmacı, eleştirilere açık, kısacası yaratıcı bireyler yetişir ve bu durum tam da aradığımız çağdaş bireyler olma yolunda oldukça sağlam temelleri olan çocuklar yetiştirmemizi sağlar. Böyle bireylerin yetişmesi hem ebeveynler hem öğretmenler hem de ülkemiz adına mutluluk verici bir olaydır (San, 2009).

Sanat eğitiminin çocuğa etkisini inceleyen üç farklı görüş bulunmaktadır. Bunlar; psikolojik yaklaşım, bilişsel yaklaşım ve öz gelişimi yaklaşımı şeklinde sıralamak mümkündür. Psikolojik yaklaşım sanatı, çocukların içsel dünyalarının yansıması olarak görmektedir. Bilişsel yaklaşım ise sanatı çocukların dünya hakkındaki genel bilgi yapısı olarak değerlendirirken, üçüncü yaklaşımda sanat eğitimi çocukların öz gelişimlerini ifade etmekte ve çocukların içinde yaşadıkları toplumla kendileri arasındaki ilişkiyi anlayabilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini ve toplumla iletişim kurabilmelerini kapsamaktadır (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s. 2).

Erken yıllarda sanat eğitimi ile desteklenen çocuklarda yaratıcılığın yanı sıra estetik duygusu da gelişmekte böylece olayları,durumları olduğu gibi kabul etmektense daha eleştirel bir gözle incelemektedir.Yaratıcı eylemlerde bulunan çocuk aynı zamanda kendine ait olanı üretmeyi ve ürettiklerinin bir sonucu olarak mutlu olma hazzını yaşar.Aynı zamanda çocuğun görme,işitme,dokunma,tat alma gibi duyularını da geliştirmektedir. Çevresine daha bilinçli bakmayı,algılamayı öğrenir.Yalnızca bakmak değil, görmeyi; yalnızca işitmek değil duymayı öğrenir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Sanat eğitimi doğru yöntem ve tekniklerle uygulandığı sürece bu eğitimin yararlı olması kaçınılmazdır. Bu yöntem ve tekniklerde göz önünde bulundurulması gereken en önemli durum ise bireysel farklılıklardır. Sanat eğitimi süresince her öğrenci kendi kişiliği doğrultusunda geliştirilmelidir. Böylece kendine özgü ürünler ortaya koyar. Üreten birey, kendini özgürce ifade eden birey olma hazzına ulaşır. Sanat çocuğa duygu ve düşüncelerini çeşitli yollarla sunmasını sağlar. Çocuk bazı duygu ve düşüncelerini ya da psikolojik farklı durumlarını ortaya koyarken sanatın çeşitli dallarından faydalanabilir. Bazı çocuklar konuşarak,bazıları resim, bazıları ise drama ya da müzik ile kendisini ortaya koyar. Ortaya çıkan durum ise çocuğun rahatlamasına, enerjisini boşaltmasına ve en önemlisi kendisini olduğu gibi ortaya koyup kendisini kabullenmesini sağlayarak daha öz güveni yüksek birey haline gelmektedir. Böylece hem geriliminden kurtulur hem de yaratma arzusunu tatmin eder. Erken yaşlarda verilen sanat eğitimi ile birey birçok seçenek arasında karar vermeyi öğrenir. Verilen kararların doğru olmasıyla değil arkasında durmasıyla ve almış olduğu kararlar en iyi nasıl sonuç çıkarabileceğini öğrenir. Tüm bu durumları düşünüp ele aldığımızda üzerinde durmamız gereken bir konu ise okul öncesi dönemde yapılan sanat etkinliklerinin niteliği konusudur.

2.3.1. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE SANAT ETKİNLİKLERİ

Okul öncesi dönem de çocukların katılmaktan zevk aldıkları etkinliklerden biri de sanat etkinlikleridir. Sanat etkinlikleri ile çocuk içsel duygularını ortaya koyarak gün içerisinde deşarj olmaktadır.

Sanat etkinliklerinin okul öncesi eğitimde yer alışı geçmişten bu yana devam etmektedir. Almanya’da 1830’lu yılların sonuna doğru çocukları ilk sanatsal etkinliklerle tanıştıran Froebel anaokulunun kurucusu, Friedrich Froebel’dir. Froebel sanatı eğitim programına almış ve “görevler” olarak isimlendirilen etkinliklerde, hamurla çalışma, boyalarla resim yapma, kağıt katlama, nakış, dokuma vb. çalışmalara yer vermiştir (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

İngiltere’de ilk anaokulunun kurucusu olan Margaret Macmillan çocukların kendilerini ifade etme yolları ile ilgilenmiş, çocukların sanatsal ifadelerinin onların hayal güçlerinin bir ürünü olduğunu belirtmiştir. Ona göre erken çocukluk eğitiminin en önemli amacı hayal gücünün eğitimidir. Bu nedenle anaokulu, çocukların duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecekleri ortamı ve malzemeleri sağlayan bir yer olmalıdır. Bu ortam zengin veya fakir olsun tüm çocuklara sağlanmalıdır (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Montessori’ye göre çocuklar sadece gerçek ile hayali ayırabildikleri zaman hayal güçleri eğitilebilir. Bu nedenle Montessori programında sanata yer vermemiştir. Çünkü Montessori sanatsal hayal gücünün temelinde gerçeklerin yattığını savunmuştur. Ona göre okul öncesi yıllarda çocuklar gerçek hayatla ilgili gözlemler yapmayı, gözlemlerine göre nesnelere sınıflamayı, düzenlemeyi ve numaralandırmayı öğrenmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

20. y.y.’da Arnold Gesell ve arkadaşlarının “olgunlaşma teorisi” erken çocukluk eğitimi çok etkilemiştir. Bu teoriye göre çocuk doğal olarak bazı yeteneklerle dünyaya gelmektedir. Her çocuğun yeteneği ve gelişimi genetik olarak belirlenmiştir. Normal gelişim süresince çocuk olgunlaştıkça bu yetenekler ortaya çıkmaktadır. Burada eğitimin rolü gelişimin sağlıklı olabilmesi için uygun ortamı oluşturmaktır (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Günümüzde okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinlikleri sistemli ya da sistemsiz bir şekilde devam etmektedir. Sanat etkinlik çeşitliliği ne kadar çok olursa çocukların kendilerini ifade etme, üretme ve yaratıcı tutumları bir o kadar ortaya çıkacaktır. Okul öncesi eğitim döneminde yapılan yaratıcı sanat çalışmalara göz attığımızda çeşitli etkinliklerle karşılaşırız.

Boya çalışmaları: kuru boya, sulu boya, pastel boya gibi çeşitli boya malzemeleri ve farklı kalınlıkta fırça, resim sehpaları gibi malzemelerle yapılan çalışmalardır. Çocuk

bu çalışmalar ile hem çevresindekilere karşı duyarlılığını hem de duyularını ve duygularını çalışmalarına aktarır. Bu çalışmalar ile çocuk görsel algılama, ayırt etme, ayrıntıyı aktarma, akıl yürütme ve problem çözme becerileri gelişir (Yazıcı, 2004). Ayrıca boya çalışmalarının yanı sıra resimden de bahsetmemiz yerinde olacaktır. Çocuğun doğumdan itibaren içli dışlı olduğu sanat etkinliklerinden biri ise resimdir. Çocuk adeta resim yapma iç güdüsüyle doğmuştur ve fırsatını yakalar yakalamaz bunu çok iyi değerlendirir. Çocuk yaptığı çizimler ile bize iç dünyasını, hayallerini, amaçlarını, ruhi bunalımlarını ortaya koyar. Aynı zamanda motor becerilerini, bilişsel becerileri ve iletişim becerilerini de ortaya koymaktadır. Sadece çocuğun sanatsal gelişimlerini çok iyi bilmek çocuk resimlerine anlam yüklemek için yeterli değildir. Çocuğun içsel yansımaları da resmini etkilemesinden dolayı çocuk resimleri birbirinden farklı özellikler taşıyacaktır. Çocuğun yapmış olduğu karalamalar, boyamalar ve çizimler çocuğun çevresel, fiziksel, ruhsal ve sosyal sorunlarını da ortaya koymaktadır (Atan, 2004). İyi bir eğitimci çocuğun kullandığı renklerden ya da çizgilerinin durumundan nasıl bir özelliğe sahip olduğunu anlayabilir. Çocuğun kendisini resme bu kadar rahat aktarmasını sağlayacak olanların başında ise resim uygulamaları sırasında kendisini rahat, güvende ve özgür hissetmesi gelmektedir. Böyle bir ortamın en iyi sağlanabileceği yerler şüphesiz sınıflardır. Çocuk resmini yaptığı ve bilinçli bir şekilde bu resimler incelendiğinde varsa ailesiyle ilgili, okulla ya da arkadaşlarıyla ilgili sorunlar anlaşılacağı gibi sağlıksal problemleri de anlaşılabilir (Yavuzer, 2014).

Yoğurma Maddeleri: Kil, çamur, hamur gibi çocuklara sunulan malzemelerdir. Bu malzemeler ile çocuk rahatlıkla kendine özgü ürünler oluştururken deşarj olma fırsatı da elde etmiş olur (Yazıcı, 2004). Çocuk yoğurma maddeleri ile yaratıcılığı gelişir, negatif enerjisini atar, algı ve duyarlılığı gelişir, üç boyutu algılaması gelişir. Okul öncesi dönemde özellikle çocuklarla yapılan kil çalışmaları çocuğun gelişimi açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Kil ile ayrıca çocuğun matematiksel gelişimi sağlanır. Kilin pişirme öncesi toz halindedir, sıvı halde şekil verilir ve kuruyunca katı hale gelir. Böylece çocukların fen eğitimi için de katkısı olur. Kil çalışması ayrıca sonucu görmek için beklemeyi gerektirir. Bu durum ise çocukların süreci görmesi ve sabretmeyi öğrenmesi için önemli bir süreçtir (Terwiel, 2009).

Kağıt Çalışmaları: Fon kartonu, el işi kağıtları, gazete, dergi, alüminyum folyo, tuvalet kağıdı gibi kağıtlarla yapılan çalışmalardır. Kağıt çalışmalarında çocuk özgür

bırakıldığı takdirde çocuğun karar verme, farklı parçaları bir araya getirerek yeni ürünler oluşturma gibi yetenekleri gelişir. Aynı zamanda yaratıcı becerilerden olan görsel düşünme becerisini de geliştirir (Yazıcı, 2004). Kağıt çalışmaları genellikle okullarda daha çok tercih edilir. Çünkü kolay taşınır, ekonomiktir, temin edilmesi kolaydır, çeşitlilik sunar, kolay şekil aldığı için çocuğun dikkati dağılmadan etkinlik tamamlanır, kolay şekil alması ve ekonomik olması sebebiyle çocuğa bir çok deneme imkanı sunar böylece çocuğun yaratıcılığı da gelişir. Ayrıca kağıt ile rahatlıkla buruşturma, katlama, kesme ve yırtma çalışmaları yapılır böylece çocuğun hacim duygusu gelişerek üç boyutu kavraması daha kolay olur (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Artık Materyal Çalışmaları: Yapraklar, taşlar, boncuklar, kuru yemiş kabukları, ipler, pet şişeler, pipetler, kumaş parçaları vb. gibi malzemeler kullanarak yapılan çalışmalardır. Çocuklar bu materyallerle üç boyutlu ürünler, kolaj çalışmaları yapabilirler. Böylece çocuk özgür bırakıldığı takdirde kendine özgü tasarımlar ortaya koyarak yaratıcı düşünme gücü, görsel ve dokunsal algıları gelişir (Yazıcı, 2004). Bu tür çalışmalarda kullanılan materyallerin zengin olması etkinlik çeşitliliğini artırır ve ekonomik olması sebebiyle okullarda tercih edilen çalışmalardır. Bu tarz çalışmalar yapılabilmesi için sınıfta artık materyallerin toplandığı, kutu, dolap ya da bir alan oluşturulabilir. Bu çalışmalar sonucunda çocukta genel olarak yaratıcılık, el becerisi, öz güven, değişik durumlara ayak uydurabilme, zorlukların üstesinden gelme, estetik duygusu, paylaşma, üreticilik, kendini tanıma ve yeniden oluşturma gibi özellikleri gelişir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinde bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Öncelikle çocuklara araç gereç seçimi ve kullanımı çok önemlidir. Bu araç gereçler çocuğun yaşına, gelişim düzeyine, programdaki kazanım ve göstergelere uygun olmalıdır. Kullanımı basitten karmaşığa doğru seçilmelidir. Çocukların rahatlıkla ulaşabileceği yerlerde olmalıdır. Çocukların sağlığına uygun olmalı, sık sık kontrol edilerek temizliğine dikkat edilmelidir. Eskimiş ya da günümüze uygun olmayan araç gereçler yenilenmelidir. Araç gereçlerin kullanımı hakkında öncelikle öğretmen çocuklara bilgi vermeli gerekirse uygulamalı olarak göstermelidir (Artut, 2010).

Okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinde araç gereçlerin yanı sıra uygulamanın yapıldığı ortam ve mekan da oldukça önemlidir. Öncelikle ortam

çocuğun gelişimi için uygun ve özgürlüğünü kısıtlamayacak nitelikte olmalıdır. Bu tip ortamlar da çocuk özgürlüğü ile birlikte kendi başına üretme, sorunlara çözüm bulma ve en önemlisi yaratıcı becerilerinin gelişimi sağlanmış olur. Öğretmen bu durum da rehberdir, çocuğa sadece araç gereçlerin doğru kullanılması ve bazı teknik bilgi hatalarında müdahale edebilir. Öğretmen aynı zamanda plan ve program yapar öğrencileri motive ederek onları verimli hale getirir. Öğretmen yaptığı plan ile öğrenciyi merkeze almalıdır ve onun ilgi, ihtiyaç, gelişim düzeyini dikkate almalıdır (Artut, 2010).

Sanat etkinliklerinin uygulandığı ortam ayrıca fiziksel durumu da önemlidir. Ses, ışık, hava ve ısı düzenlemelerine çok dikkat etmek gerekmektedir. Ayrıca ortamın güvenli olması da oldukça önemlidir. Güvenli bir ortam sağlandığında çocuk kendi özgürlüğüne bırakılır ve onun oto kontrol, öz güven ve kendisini rahatlıkla ifade edebileceği bir eğitim ortamı sağlanmış olur (Artut, 2010).

Sanat etkinliklerinin yapıldığı ortamların duvarlarının rengi ve hijyeni oldukça önemlidir. Ortamda bulunan masa, dolap, raflar ve lavaboların çocuğun gelişim düzeylerine uygun olarak düzenlenmiş olması gerekmektedir. Mutlaka sınıfta çocukların çalışmalarının sergilenebileceği bir pano bulunmalıdır. Sınıfta mutlaka bilgisayar ve tepegöz gibi teknolojiler bulundurulmalı, böylece etkinlikler çocuklar için daha faydalı hale getirilebilir. Ayrıca sınıfta yer alan dolap, masa ve raflar çocuğun hareket kabiliyetini engelleyecek şekilde dizayn edilmemelidir (Artut, 2010).

Sınıfta mutlaka sanat merkezine yer verilmelidir. Bu tarz farklı ortamlar çocuğun yaratıcı düşünce becerisini geliştirerek özgür ve özgün bir şekilde faaliyetler yapmasını sağlayacaktır. Genel olarak baktığımızda bu konularda öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmen; yaratıcı, aktif, üreten, sorunlara pratik çözümler bulabilen ve anında karar verebilecek nitelikte olmalıdır. Mesleğini sevmeli ve pozitif negatif özelliklerinin bilincinde olmalıdır. Çocukların gelişim düzeylerine uygun yaratıcı, özgün sanatsal faaliyetler üretecek birikim ve hakimiyete sahip olmalıdır. Çocuklara ihtiyaç duydukları malzemeyi önceden hazır bulundurmalı onları güdüleyebilmelidir. Çocukların çalışmalarına müdahalede bulunmamalı onları özgün ürünler oluşturabilmeleri için desteklemelidir. Çevre düzenlemesine dikkat etmelidir. Çocukların oluşturduğu ürünler hakkında birlikte konuşmalı ve ürünleri sergileyecek uygun ortamlar oluşturmalıdır. Çocukların

ürünleri üzerine gereksiz konuşma, eleştiri, sorgulama ve yönlendirme yapılmamalıdır. Çocukların gelişim düzeylerine uygun plan ve program yapmalı ve çocukların ürünlerini değerlendirerek hangi gelişim düzeyinde oldukları tespit etmelidir (Artut, 2010).

2.4. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE SANAT EĞİTİMİNİN ÇOCUĞUN GELİŞİM ALANLARI İLE İLİŞKİSİ

2.4.1. FİZİKSEL GELİŞİM VE SANAT EĞİTİMİ

Fiziksel gelişim vücudu oluşturan organlarda hacim,ağırlık ve fonksiyon açısından tüm gelişim alanlarında olduğu gibi bir değişim söz konusudur. Fiziksel gelişimin en hızlı olduğu dönem 0-2 yaş dönemidir. Fiziksel gelişim bireyin kişilik gelişimini de etkilemektedir (Atay, 2005, s.69).

Çocuğun kişiliği üzerinde en çok etkisi görülen gelişme, fiziksel gelişme ya da beden gelişmesidir.Doğumdan itibaren ilk çocukluk yıllarında aldığı beslenmenin, kalıtım ve çevrenin, beden gelişimi üzerindeki etkileri düşünülecek olursa, bu aynı zamanda çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini olumlu olarak etkileyecektir (Davun, 2009, s.28). İlk çocukluk dönemi denilen 2–6 yaş döneminde bedensel gelişim hızı, 0–2 yaşa göre azalmıştır. Ağırlıktaki artış birinci yaşın sonunda, doğumdaki ağırlığın üç katı olmasına rağmen, altıncı yaşın sonunda ancak, yedi katı olmuştur. Dört yaşındaki çocuğun boy uzunluğu ise, doğumdaki boyunun iki katıdır (Özalp, 2009, s.6).

Okul öncesi dönemde çocuğun kas kontrolü oldukça iyi bir gelişim gösterir. Özellikle 5-6 yaş döneminde kas kontrolü gayet iyi durumdadır. Bu dönemde denge gerektiren düz bir çizgi üzerinde yürümek gibi faaliyetler yapabilir. Müzik eşliğinde ritmik hareketler yapabilir. Büyük kaslarını kullanacağı oyunları rahatlıkla oynar eğer bu oyun kurallıysa bunları rahatlıkla yerine getirebilir. Yazma, çizme, kesme, yırtma ve yapıştırma faaliyetlerini rahatlıkla yerine getirir (Özalp, 2009, s.6).

Fiziksel etkinlikleri yapmakta istekli olan okul öncesi çocuğunun bu gelişimlerinin çok iyi sürdürebilmesi için yeterli beslenme, uyku, egzersiz ve dinlenmeye ihtiyacı vardır. Bu dönem çocukları çevrelerinin ilgisini çekmeye çalışırlar bunu gerçekleştirebilmek için daha çok fiziksel aktivite ve duyuşsal keşif

yoluna giderler. Bebeklik döneminde daha çok kavrama, tutma gibi aktivitelerin yanı sıra ilerleyen dönemlerde yırtma davranışları sergilerler. İlerleyen dönemlerde ince motor becerilerine göre kaba motor becerilerinde daha başarılıdırlar. Küçük fırça ile resim yapmaya göre büyük fırçalarla resim yapmakta daha başarılıdırlar. Üç yaşında ise artık pastel boyayı parmakları ile tutarak resim yapabilirler (Fox ve Schirmacher, 2014, s.68). Karalama döneminde karalama davranışlarının oluşması için en önemli koşul bedensel gelişimin oluşmasıdır. Gerekli kas olgunluğu oluşmadan çocuk çizimleri gerçekleştiremez. Öncelikle kontrolsüz karalamalar görülür daha sonra kontrollü karalamalar oluşur. Kontrollü karalamalarda ise çocukta el-göz koordinasyonunun geliştiği görülmektedir (Eyiol ve Arslan, 2004).

Sanat etkinlikleri ile çocuğun büyük ve küçük kas becerilerinde uygulama ve deneyim ile gelişim sağlamaktadır. Resim sehпасı önündeki çocuk fırça kullanırken sadece ellerini değil gövdesini bütün kollarını kullanmaktadır. Hamur ile çalışan çocuk koparma, yumruklama, düzleme gibi hareketlerle el kaslarını geliştirmektedir. Büyük kas becerileri gerektiren hareketler küçük kas becerileri gerektiren hareketlerden daha önce gelişim göstermektedir. Kalem kullanarak resim yapan çocuk hassas küçük kas hareketleri yapmaktadır. Sanat etkinliklerinde el becerisine dayalı tüm hareketler kalemi tutmak için gerekli olan küçük kaslara büyük katkılarda bulunmaktadır. Aynı zamanda makasla yapılan kesme çalışmaları ve çizgiyi takip ederek kesme küçük kasların gelişiminin yanı sıra el göz koordinasyonu gelişimi için de önemlidir. Dolayısıyla öğretmenlerin okul öncesi dönem çocuğuna sanat etkinlikleri hazırlarken gelişim özelliklerini dikkate alması gerekmektedir. Onlara zor gelecek faaliyetlerde çocuklarda isteksizlik ve korku oluşabilir. Bunlara engel olmak için çocuğun yapısına uygun ,geliştirici ve öğretici etkinlikler yapılmalıdır (Özalp, 2009, s.7).

2.4.2. SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM VE SANAT EĞİTİMİ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği sosyal olmasıdır. İnsanın sosyalleşmesi diğer insanlarla kurduğu iletişim ve duygu paylaşımının bir sonucudur. Bireyin içinde bulunduğu sosyal normlara uyum sağlaması sosyalleşmesi için önemli bir adım olmaktadır (Davun, 2009, s.47).

Sosyal gelişim bireyin içinde yaşadığı toplumsal uyarılara, grup yaşantılarına duyarlılık geliştirip bununla birlikte içinde bulunduğu toplumun kültürünü yaşayan kişilerle uyum içinde olmasıdır. Yaşamın ilk yıllarından başlayarak birey kendini sosyal bir ortamın parçası olarak bulur ve fiziksel ihtiyaçlarıyla birlikte sosyal ihtiyaçlarını da gidermeye çalışır. Sosyal gelişime ilişkin yaklaşımlarda Robert Havighurst kuramında gelişim sürecinin biyolojik, sosyal ve kültürel değişkenlerin birbirini etkileyerek oluşturduğunu savunmuştur. Erik Erikson kuramında ise sosyal gelişimi doğumdan ölüme kadar tüm yaşam boyunca biçimlendirmiştir. Bir aşamada yaşanan olumsuzluklar uygun çevresel uyarılar ve yaşantılar ile bir sonraki aşamada olumlu bir dönüşüme çevirebileceğini savunmaktadır (Atay, 2005, s.127-129).

Çocuklar kendilerinin ve başkalarının duygularını ancak 2-6 yaş döneminde anlamaya başlamaktadır. Erken çocukluk döneminde bazı çelişkili duygular yaşasalar da yaş ilerledikçe duygusal tepkileri de farklılaşmakta ve gelişmektedir. Piaget in " görünüm" özelliği ile çocuğun duygusal tepkisine örnek olarak bisikleti bozulmuş ancak gülen çocuk resmini 4 yaşındaki çocuk bisiklete binmeyi seviyor şeklinde değerlendirirken büyük yaş grubundaki çocuklar ise babası bisikleti tamir edecek diye çocuk mutlu şeklinde değerlendirmektedir (Atay, 2005, s.132).

Çocuğun duygularının anlaşılması varsa duygusal çatışmaların ortaya çıkmasında sanat etkinlikleri önemli rol oynamaktadır. Öğretmenlerin dikkatleri ile içsel durumlar anlaşılabilir ve gerekirse erken müdahale etme şansı doğmaktadır (Atan, 2004, s.194). Okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocuklar artık yetişkin desteğine daha az ihtiyaç duyarlar. Bu dönemde anne babalara çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onlara fırsat vermeleri gerekmektedir. Odasını toplama, sofrayı hazırlama gibi bazı görevleri olmalı böylece çocuk kendini yararlı bir birey olarak görür dolayısıyla öz güven gelişimine önemli bir katkıda bulunmuş olur. 5 yaş çocuğu merak dönemindedir ve etrafını inanılmaz bir şekilde gözlemler, soru

sorar ve öğrenmek ister bu özellikleri mutlaka desteklenmelidir. Müzik, resim, fen ve doğaya karşı merakları, ilgileri ya da yeteneklerini farklı yaşantılar sunarak ortaya çıkarmak gerekmektedir. Duygularını en iyi ifade ettiği dönem 6 yaşa doğru olan dönemdir. Ancak yine anne babanın rehberliğine ihtiyaç duymaktadırlar. Duygu ve düşüncelerini rahatlıkla paylaşabilirler (Davun, 2009, s.49).

Okul öncesi dönem duygusal ve sosyal yönünden hızlı bir şekilde gelişim gösterdiği dönemdir. Kendi duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen öz güveni yüksek bireylerin yetişmesinde sanatın oldukça önemli katkıları bulunmaktadır. Çocuk yaptığı bir resim ile duygu ve düşüncelerini yansıtmakla birlikte yaşantılarını, gözlemlerini ve gözlemlerinin sonuçlarından elde ettiği çıkarımlarının aktarmaktadır. Dolayısıyla çocuk çözümlenme-karşılaştırma ve eleştirme yeteneklerini geliştirerek kendine güven duygusunu geliştirir (Ayaydın, 2010, s.197).

Okul öncesinde özellikle grupta yapılan sanat etkinlikleri ile çocuğun algı, beceri ve yaratıcılığının gelişiminin yanı sıra zamanla sosyal ve duygusal gelişimini de sağlamaktadır. Bebeklik döneminde yaşanmış olumsuzluklar ileri de kendini öz güven duygusu olmayan ya da ciddi ruhsal bozuklukları olan insanları karşımıza çıkarabilir. Bu tür olumsuzlukların en aza indirgenmesi, sosyal ve duygusal gelişimin sağlanması, güven duygusunun kazanılması uygun sanatsal ortamların sağlanmasıyla gerçekleşir (Artut, 2010, s.21). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişimin en önemli aşamalarında biri de iletişim kurma becerisidir. Sanat ile çocuk farklı bir iletişim kurma becerisi geliştirmektedir. Dans, müzik ve resim gibi sanatsal faaliyetler ile kendilerini nasıl ifade edeceklerini ve farklı iletişim kurma yollarını öğrenmiş olmaktadır (Ayaydın, 2010, s.192).

Okul öncesi dönemde sanat etkinliklerinin çocuğun sosyal duygusal gelişiminde önemlidir ve çocuğa bazı kazanımları sağlamaktadır. Bu kazanımları özetleyecek olursak eleştirel düşünme becerisi, karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelebilme ve çözüm yolları üretebilme, kazanılan bilgi, beceri ve güven duygusuyla duygu kontrolünün gelişmesi, estetik beğeni geliştirebilme, estetik değeri olan ürünleri fark edebilme ve sınıflandırabilme, sanatsal olarak kendini ortaya koyarak öz güvenin gelişimini sağlama, başkalarının eserlerine eleştirel bakabilme, başkalarının duygu ve görüşlerini sanat yoluyla aktarabilme bu doğrultuda onları anlayarak iletişim kurma becerilerini geliştirme, yeni girilen bir ortama hızlı bir

şekilde uyum sağlayabilme, sorunlara karşı duyarlılık geliştirip çözüm önerileri sunabilme, empati kurma becerisi geliştirme, toplumsal değerleri tanıma, destekleme ve sorumluluk alma becerileri gelişir. Sonuç olarak sanat ile birey kendi duygu ve düşüncelerini dışa vurma, kendini tanıma, kişiliğini geliştirme ve toplumsallaşma gibi özelliklerini geliştirir. Okul öncesinden itibaren sanat ile beslenen bireyler sosyal ve duygusal kazanımları, yaşamı boyunca olgunlaşıp gelişecek olan yetenekleri ve sanata olan bakış açıları ile toplumun sağlıklı bireyleri olma yolunda gelişim gösterirler (Artut, 2010, s.30).

2.4.3. BİLİŞSEL GELİŞİM VE SANAT EĞİTİMİ

Biliş kelimesi daha çok benliğimiz, ailemizi ve çevremizi kısacası dış dünyayı anlama, öğrenme ve uyum sağlamayı içeren zihinsel faaliyetleri ifade etmektedir. Çocukların kendine özgü bir düşünmesi ve dünyası vardır. Bebeklik döneminden itibaren çeşitli davranış şekilleriyle çevresini anlamaya çalışır. Bebeklik döneminde refleksleriyle yaptıkları bilinçsiz davranışlar ile çevresini keşfetmeye başlar. Çocukluk döneminde ise filozof edasıyla sorduğu sorularla yetişkini bayağı zorlamaktadır. Çocuk sorduğu sorular ile dünyayı anlamayı, anlamlandırmayı ve keşfetmeyi öğrenir bundan da büyük haz alırlar (Artut, 2010, s.39).

Piaget çocukların aynı basamaklardan geçerek dünyayı tanıdıklarını, benzer hatalar yapıp benzer çözümler geliştirdiklerini savunmuştur. Çocuklar dünyaya geldiklerinde hiç bir şey bilmezken yetişkin seviyesinde düşünme aşamasına nasıl geldiklerini araştıran Piaget zihinsel gelişimi dört evreye ayırarak açıklamaya çalışmıştır. Bu evreler; Duyusal motor dönemi (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş), somut işlemler dönemi (7-12 yaş), soyut işlemler dönemi (12- ergenlik). Evrelerin genel özelliklerine baktığımızda dönem ilerledikçe çocukların kavrama ve sorunları çözme yetenekleri de gelişmektedir, her dönem kendinden önce gelen dönemin özelliklerini içerir, dönemlere ilişkin özellikler de erken kazanım ya da geç kazanım olsa da sıra değişmez, aynı gelişim dönemlerinde ki bireyler arasında gelişim oranları açısından farklılık görülür, dönemler için verilen yaş sınırları kesin değildir sadece fikir vermek içindir, tüm çocuklar bu gelişim aşamalarını sırasıyla geçirmesi gerekir ve bir gelişim dönemini atlayarak diğerine geçilmez (Çankırlı, 2012, s.39).

Piaget somut etkinlikler yapmak ve yaşayarak öğrenmenin okuyup yazarak öğrenmeden daha kalıcı olduğunu savunmuştur. Sanatın konuşma ve yazmaya göre daha etkili bir iletişim ve etkileşim aracı olduğu söylenebilir. Özellikle küçük çocuklar çizmiş olduğu resimle konuşma da kullandığı kelimedenden daha fazla kendini anlatma şansı bulmaktadır (Artut, 2010, s. 39).

Sürekli bir arayış ve keşfetme içerisinde olan çocuk sanat etkinliklerinde de aynı davranışlar sergilemeye devam eder. Sanatsal faaliyetlerde çocuk ön yargısız ve doğal bir şekilde kendisini ortaya atmaktan çekinmez. Dolayısıyla çocukları merak, keşfetme, sezgi dürtülerini harekete geçirerek öğrenmesini sağlayan sanat etkinlikleri zihinsel gelişimlerini de etkileyen önemli faktörlerdendir (Artut, 2010, s.39). Her sanat alanında ortak olarak bulunan bilişsel ve duyuşsal yetiler bulunmaktadır. Duyuşsal yetilerimiz; duyularımız, duyularımız, duygularımız ve duyarlılıklarımızdır bu durumlar gözlemlerimiz sonucu oluşur, gözlemlerimiz ise düşünme ve farkındalık gerektirmektedir. Dolayısıyla sanat ile bilişsel yetilerin gelişiminin yanı sıra var olan bilişsel yetilerin farkına varma ve özgün ürünler oluşturma kaçınılmaz bir hale gelmektedir (San, 2009, s.33).

Bireydeki görme yetisi sadece biyolojik bir mesele değildir daha çok zihin ve düşünme süreçleriyle ilgilidir. Hayal gücü ve zeka sanat için vazgeçilmezdir çünkü hayali kurulan birbirinden farklı tasarımların ortaya çıkarılması belli bir düzene getirip şekle sokulması için zekaya ihtiyaç vardır (Ayaydın, 2010, s.193-194). Bireyin sanat yoluyla yeni yapılar oluşturabilmesi için önce konu hakkında bilgi sahibi olması gerektirmektedir. Düşünceleri somutlaştırmak için doğru yol ve yöntem seçmede karar verebilmek gerekmektedir. Resim yapma davranışı içerisinde bulunan çocuk hangi kalemi kullanması gerektiğini ve kafasında tasarladığı görüntüye ulaşmak için hangi tip boya kullanması gerektiğine karar verir, kullandığı boyanın istediği resmi elde etme de yanlış olduğunu anladığında neden-sonuç ilişkisi kurarak çözüm üretmeye çalışır, yaptığı resim ile kelimelerle ifade etmek istemediklerini kağıda yansıtır. Dolayısıyla sanatta planlama, uygulama ve değerlendirme gerekirse tekrarlama olguları bulunmaktadır. Ayrıca çocuk sanat yoluyla renk, şekil, doku ve boyut gibi başka sanatsal öğeleri de öğrenir. Örneğin; İki kare bir araya geldiğinde dikdörtgen olduğunu, kırmızı ile mavi karışınca mor olduğunu keşfeder. Sağ, sol, yukarı, aşağı, üstünde, yanında, arasında ve altında gibi uzamsal kavramlar sanatı temsil eder. Bu uzamsal olgular daha sora okuma ve

anlamada çok önemli olacaktır. Aynı zamanda sanat çocuk için rehber rolündedir. Sanatsal etkinliklerle çocuğun çevresini nasıl algıladığını ve kendisine nasıl roller belirlediği anlaşılabilir. Özel gereksinimli çocuklar için de sanatsal faaliyetler ile kendi görsel sembollerini aktarma imkanlarına sahip olurlar. Öğretmen bu konuda çok iyi rehber olmalıdır. Sanat etkinliklerine özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için; sözel yönergeler yavaş ve net verilmelidir, yakın gözetim sağlanmalı, çocuk merkezli ve açık uçlu etkinliklere katılımı sağlanmalı, karmaşık etkinliklerin basitleştirilerek verilmeli, etkinlikler farklı seviyelere uygun sunulmalı, cesaretlendirilmeli, düşünce ve hislerini paylaşması konusunda desteklenmelidir (Fox ve Schirrmacher, 2014, s.80).

2.4.4. DİL GELİŞİMİ VE SANAT EĞİTİMİ

İnsanlık için önemli unsurlardan biri de dil ve dilin kullanım şeklidir. Dil; sesler, semboller ve sözcükler gibi temel birimlerden oluşur. İnsanlar dili; duygularını, düşüncelerini, tutumlarını, inançlarını ve değer yargılarını anlatmada genel olarak kültürünü aktarmada kullandığı en önemli araçtır. İnsanlar dil aracılığıyla karşısındakiyle iletişim kurma şansına erişmiş olmaktadır (Atay, 2005, s.115).

Okul öncesi dönemde dil gelişimi oldukça önemli bir yere sahiptir. 2 yaşına kadar bilişsel gelişim ile dil gelişimi arasında bir ilişki görülmez iken 2 yaş sonrasında bu ilişki açık bir şekilde görülür. Bilişsel gelişimlerinde problem olan çocuklar, diğer çocuklara göre daha geç konuşurlar. Dil gelişiminde öğrenmeler de önemli yer tutmaktadır. Yaş ilerledikçe önemli sözcük dağarcığı artar, dili doğru kullanır ve kendisini daha net ifade etmeye başlar (Atay, 2005, s.122).

Okul öncesi dönemde dil gelişiminin olumlu yönde ilerlemesi çevresel uyaranların varlığına bağlanabilir. Çocuğun çevresiyle kurduğu etkileşim ve iletişim dil gelişimi için oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda yapılacak sanat çalışmaları da bir nevi çocuğun çevresiyle kurduğu etkileşim ve iletişimi arttırmaktadır. Sanat çalışmaları sadece çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmek ya da çocuğu sanatçı olarak yetiştirmek anlamına gelmemektedir.

Yaratıcı sanat çalışmaları ile düşünme, sorular sorma, araştırma, problemlere çözüm bulma, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etme becerilerini kazanmada çocuk için temel oluşturmaktadır. Yapılacak sanat çalışmalarında ortamın düzenlenmesi, materyallerin hazırlanması ve sunumu kadar etkinlik öncesi, etkinlik sırası ve etkinlik sonrası eğitimcinin çocukla kurduğu iletişim, sözel yönergelerin doğru bir biçimde verilmesi çocuğun dil gelişimi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Kullanılan dil, sorulan sorular çocuğun yaratıcılığına ortaya çıkaracak ve özgün cevaplar verebilecek nitelikte olmalıdır. Ayrıca etkinlikler sırasında çocuğa sorulan sorularla araştırma ve analiz becerisini ortaya çıkarırken aynı zamanda dil becerisinin gelişimine de destekler (Yazıcı, 2004, s.20).

Ayrıca sanat etkinlikleri aracılığıyla çocuk birçok kavramı öğrenir ve öğrendiği kavramları sözel düşünceye dönüştürmesine yardımcı olur. Yine sanat etkinlikleri hakkında konuşmak ve çocuğun bu konuda kendisini ifade etme fırsatı vermek kavramları öğrenmesine ve kelime dağarcığının artmasını sağlar. Çocuklar kendisinin anlaşıldığını hissettikçe etkinliklere daha aktif katılmaya çalışır. Eğitimci çocuğun yapmak istediği sanat etkinliğinde ve konuşmak istedikleri konulara müdahale etmemelidir. Yönergeler konusunda dikkatli olunmalı yönergelerin çocuğa yapmak istediği ürün konusunda yardım edecek nitelikte olmalıdır. Yine verilen yönergelerle çocuğa yol gösterici olunup yapmak istediklerini kendi ifadesiyle anlatmasına fırsat verilmelidir. Yönergeler anlaşılır,yalın ve doğru bir şekilde verilmeye dikkat edilmelidir. Yönergeler verildikten sonra çocuğa soru sorması,cevap vermesi kısacası düşünmesi için fırsat verilmelidir. Eğitimci genellikle sanat etkinliğinden önce ve sonra çocuğa açık uçlu sorular yöneltilir. Açık uçlu sorularla ürünleri hakkında çocuklar özgün cümleler kullanmaya teşvik edilmiş olur bu durum yine çocuğun kelime dağarcığını artmasını sağlar.

Sanat çalışmaları hakkında çocukla konuşmak dil gelişimi açısından tek başına yeterli değildir. Özellikle çocuğun kurduğu cümle yapısının doğru,zamanında ve yerinde olmasına dikkat edilmelidir. Çocukla konuşan eğitimci çocuğun ifade ederken kullandığı cümledeki kelime hatalarını ya da cümle bozukluklarını düzeltirken çocuğu eleştirmeden yapmalıdır, "öyle değil böyle söyleyeceksin..." şeklinde de bir yaklaşım içerisine girmemelidir. Bunun için eğitimci çocuğun kullandığı cümleyi doğru bir şekilde tekrarlayarak model olmalıdır. Çocuk eğer cümleyi eksik bırakıyorsa örneğin cümlelerin yüklemine eksik bırakırsa eğitimci

cümleyi genişleterek tamamlayabilir.Amaç çocuğun dil yapısının doğru bir şekilde oluşması konusunda onu desteklemektir (Yazıcı, 2004, s.24-25).

Çocukların birbiriyle çalışmaları hakkında konuşmaları için fırsat verilmelidir. Çocukların birbirinin sanat çalışmalarının neden farklı olduğu konusunda konuşması desteklenebilir. Ayrıca başkasının sanat eseri hakkında da konuşması sağlanabilir. Ünlü bir ressamın tablosu hakkında sohbet etmek çocukların dil gelişimini ve sanat eleştirisi yapabilme özelliklerini geliştirecektir (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.10).

Sonuç olarak sanat çalışmaları ile dil ile ilgili kazanımlar; dinleme, konuşma, anlama, verilen yönergeleri izleme, soru sorma ve cevap verme, yeni kavramları öğrenme, konuşulan dili gramer yapısına uygun cümleler kurma, kelimeleri doğru telaffuz etme ve yerinde kullanma gibi özellikleri kazanması beklenir.

2.4.5. YARATICILIĞIN GELİŞİMİ VE SANAT EĞİTİMİ

Yaratıcılık kavramını batı dillerindeki karşılığı "Kreativitaecreativity"dir. Latince "creare" sözcüğünden gelir. Bu sözcük "doğurmak, yaratmak, meydana getirmek" anlamındadır; dinamik bir süreç olma niteliği sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır (Akçum, 2005, s.13). Yaratıcılık demek merak etmek, düşünmek, tahmin etmek, yeni yollar aramak, sorular sorabilmek, değişime açık olmak, düşünceleri değişime hazırlamak, yaşayarak öğrenmek, özgün düşünebilmek ve yeni ürünler ortaya koyabilmektir (Tuğrul, 2008, s.31).

Günümüzde çok sık karşılaştığımız kavramlardan biridir yaratıcılık. Aranan insan özellikleri arasında gösterebiliriz yaratıcılığı. Üreten toplumların vazgeçilmezidir aslında yaratıcı bireyler. Yaratıcı birey dendiğinde akla ilk gelen özellikler özgüven, bağımsızlık, risk alma, maceraperestlik, yüksek enerji, şakacılık, alışılmışın dışındaki olaylara meraklı, çılgın ve saçma fikirlere yönelen, bilinen yoldan ayrılma ve kalıplardan kurtulma gibi özelliklerdir (Ceylan, 2008, s.19). Yaratıcı bireylerin; öğrenmeye hazır, düşüncede esnek, özgür ve entelektüel kişiler olduğu söylenmektedir (Kefi, 2004, s.288).

Başka bir deyişle yaratıcı birey; problemlere çözüm üretebilen, yeniden oluşturabilen, özgün fikirler üreten, soru soran, farklı fikirlere açık olan, düşünceleri olduğu gibi kabul etmeyip akıl süzgecinden geçirebilen, empati kurabilen kişilerdir diyebiliriz (Arda, 2008, s.32).

Yaratıcı çocuk yetiştirmek her anne babanın ve okul öncesi eğitimcisinin isteğidir. Bu durum görüldüğü kadar kolay değildir. Doğumdan itibaren yaratıcı bireyler olarak doğarız ama önemli olan bireyin bu özelliklerini dışa çıkarabilmektir. Okul öncesi dönem oldukça kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde yaratıcılığın gelişimine baktığımızda küçük yaştan itibaren başladığını görebiliriz. 0-2 yaş döneminde yaratıcılığın gelişimi; çocuk bu dönemde nesnelere isimlerini sorar, yeni sesler ve ritimler oluşturur, bir şey yarattığı zaman onu bitirmeden önce isimlendirmez, iki yaşındayken günlük rutin işleri önceden tahmin eder. Dokunma, tatma ve görme yoluyla her şeyi denemeye hevesli ve çok meraklıdır. Ancak merakını kendine özgü yollarla ifade eder. Bu dönemde yaratıcılığın gelişimi pek çok yollarla uyarılabilir. Hayal gücü, basit oyunlar, büyük bloklar ve dolgu oyuncaklarla yaratıcı gelişim harekete geçirilebilir (Okutan, 2012, s.35).

İki dört yaş arasında çocuk, dünyayı yaşadığı olayların sözel ve imgelemsel oyunların tekrarı aracılığıyla öğrenir. Çevresinde keşfettiği durumların etkisiyle heyecanlanır fakat dikkat süresi oldukça kısadır ve yönlendirilmediği takdirde, darmadağın bir şekilde etkinlikler yapar. Bağımsızlık duygusu ve kendisi için bir şeyler yapma isteği gelişmeye başladığı bu dönemde kendi yetenekleri de gelişmektedir. Çevresine olan ilgisi devam eder ve böylece çevreyi kendine özgü yollarla keşfeder (Okutan, 2012, s.36).

Dört-altı yaş arasındaki çocuklar ilk kez planlama becerilerini öğrenmeye başlarlar ve önceden bildiği oyun ve işleri planlamaktan hoşlanırlar. Taklide dayanan oyunlarda, yetişkin rollerini deneyerek öğrenirler. Merakı sayesinde doğruyu ve yanlış öğrenir, ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile olaylar arasında ilişki kurar, hayali oyunda pek çok rolleri denerlerken de diğer insanların duygularını tanımaya başlarlar. Böylece kendi hareketlerinin başkalarını nasıl etkileyeceğini düşünebilme yetisini kazanabilirler. Bu dönemde sözcük oyunları ile yeni deneyimler, yaratıcı sanatlar yoluyla da kendine güven gelişebilir (Sezgin, 2004, s.32). Bu dönemde taklit oldukça önemlidir her ne kadar yetişkinler taklidin yaratıcılığı yok edeceğini düşünse de taklit başlangıçta çocuk için zihinsel bir dayanak yetişkinler için ise çocuğu

tanımak için bir fırsattır (Arda, 2008, s.33). Çocuğun özelliklerini yaşının gelişim özelliklerinin bilinmesi yaratıcılık gelişimini oldukça etkileyecektir. Çocuğun her şekilde bütün gelişim alanlarıyla bir bütün olarak düşünülmesi, kendini ifade edebilecek ortamlar sağlanması, aile ve öğretmenin çocuğu bir birey olarak düşünmesi ve ona göre hareket etmesi çocukta yaratıcılığın gelişmesini sağlayacaktır (Atay, 2009, s.4).

Okul öncesi eğitim kurumları yaratıcılığın gelişiminde önemli rolü vardır. İyi planlanmış sanat etkinlikleriyle çocukların yaratıcı düşünme becerileri desteklenmiş olur. Sanat etkinliklerinde çocuk kendisini özgürce ifade etme şansı bulmaktadır. Sanat etkinlikleri kapsamında yer alan resim çocuk için oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü çocuk daha 1,5-2 yaşındayken karalamalarla aslında ilk resimlerini oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuğun özgür ve destekleyici bir ortamda yaptığı resimlerle kendisini ve hayal gücünü rahatlıkla resmine aktardığı ve yaratıcılığının gelişimi de desteklenmiş olduğu bilinen bir gerçektir (Şahin, 2008, s.10).

Resim çalışmaları özellikle çocukların öfkelerinde, gerginliklerinden ve hayal kırıklıklarından kurtulma ihtiyacı duyulduğunda işe yarayan bir yoldur. Sanatsal deneyimler bu tür bir rahatlamaya ve saldırganlığın ifade edilmesine toplumsal kabul görme ve olumlu olma anlamında izin vermektedir. Bireyler kendilerini sanatta ifade ettikleri zaman, kendilerini yaratıcılıklarının içine yerleştirirler; fikirlerini, duygularını ve algılarını sanatın içinde sunarlar (Atan, 2004, s.186).

Okul öncesi dönemde yapılan yaratıcı sanat etkinlikleriyle çocuğun iraksak düşünme becerileri gelişimi de desteklenmiş olmaktadır. Iraksak düşünme çocukların dünyayı keşfetme yeteneklerini artırmaktadır. Dünya ile ilgili bilgileri hakkında yeni bağlantılar kurmalarına ve yeni anlayış biçimlerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Küçük çocuklar etraflarında olan biten şeylere yönelik merak duygusu içerisindedirler. Çevrelerindeki insanları ve onların kendisiyle olan ilişkilerini anlamak isterler. Iraksak düşünme ve hayal gücü becerileri ile çocuklar geçmişle gelecek arasında, ne olduğu ve ne olabileceği hakkında bağlantı kurmaktadır (Peker, 2013, s.16).

Okul öncesi dönemde çocuklara sanat eğitimi verilirken izlenen yolların etkililiği ve doğruluğu tartışılır düzeydedir. Yaratıcı sanat etkinliklerinde amaç,

çocukların tam da özgürce ifade etmeyi sevdikleri bu dönemde, yaratıcılığın gelişmesini sağlamak iken, çocuğu tamamen basmakalıp fikirlere iten hiçbir şekilde yaratıcılığı desteklemeyen boyama kitapları, kalıplı sanat etkinlikleri gibi sınıftaki bütün çocukların baskı makinesinden çıkmış gibi birbirinin aynısı ürünleri, çocukların hayal dünyasını baltalamaktan öteye geçmeyen çalışmalardır.Yapılan araştırmalarda çocuğun yeteneklerinin ve tasarım gücünün gelişmesinde büyük yer teşkil eden resim yapma isteminin gelişmesinde uygulama yeri olan ana okullarında spontane yapılan resimler ile boyama kitabı uygulamalarının ardından yapılan resimler arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Boyama kitaplarının çocukların yaratıcı becerilerini ortaya çıkmasını engellediği ortaya çıkmaktadır (Gök, 2009, s.4).

Okul öncesinde yaratıcılığı geliştirmede verilecek olan sanat eğitiminde öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve yeterlilikleri de oldukça önemlidir. Öğretmenlerin çocukların yaratıcılığını desteklemek için çocukların fikirlerini yetişkinlerin fikirlerine uydurma kaygısı olmayan, problem çözme becerilerinde alışılmışın dışında yolların desteklendiği, özgün fikirlerin ve ürünlerin çıkması için yeteri kadar zaman verildiği ve üründen çok sürecin vurgulandığı bir eğitim ortamı oluşturması gerekmektedir. Öğretmenin; öğrencinin cesaretini kıran, güvensiz, aşırı eleştiren, heyecanı olmayan tavır takınması öğrencilerin yaratıcı becerilerini yok etmekten başka bir şeye yaramaz (Pehlivan, 2007, s.8-9). Çocuğun problem çözme becerilerini, farklı yollar bulmasını sağlayacak, özgün düşünme becerisini geliştirecek, merak duygusunu körükleyecek eğitim ortamı oluşturmak gerekmektedir.

Çocuğun ortaya koyduğu özgün,yaratıcı,yeni ve tutarlı ürünler mutlaka pekiştirilmelidir. Yaratıcı sanat etkinliklerinde ve diğer etkinliklerde çocuk cesaretlendirilmeli ve desteklenmelidir (Yıldızbaş, 2008, s.11). Doğumdan itibaren çocuk, etrafını saran fiziki ve sosyal çevreye uyum savaşını verirken, bu çabasında en büyük desteği anne ve babasından alır. Çocuk kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yöneten bir birey olmayı ailesinden öğrenir. Özellikle anne-baba, çocuğun kişiliğinin oluşumunda temel rolü olan özdeşim modelleridir. Çocuk bu özdeşim modellerini kendisine örnek alır ve onların yaşam biçimlerini taklit yoluyla öğrenir (Yazar, 2007, s.29).

Yaratıcılığın gelişiminde ailenin takındığı tavır ve tutumlar da oldukça önemlidir. Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan demokratik anne-baba tutumu sergileyen

ailelerin çocukları diğer özellikteki ailelere göre yaratıcı olmaya daha yatkındırlar. Çünkü yaratıcı etkinliklere ilişkin tüm girişimler, olanaklar aile tarafından geliştirilmekte, denetlenmekte ve teşvik edilmektedir. Yetişkinlerin çocukları özgür bırakması, çocukların sanatsal gelişimlerinin daha az yetişkin müdahalesi olması, özgün ve doğal beceriler kazanmada önemli bir etkidir. Genellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük, otoriter, geleneksel ailelerde ise çocuğun yaratıcı düşünce ve eylemleri desteklenmeyebilmektedir. Çünkü çocukların sorularına sabırla cevap vermek, yaratıcı etkinlikler planlayıp uygulamak oldukça zaman alıcı işlerdir. Çocukları televizyon karşısında bırakmak ya da eline bir kağıt verip istediğini yap demek daha az yorucudur. Aşırı koruyucu aile çocuklarının da yaratıcı olma şansları daha azdır. Tüm gereksinimleri aile tarafından talep etmesine fırsat vermeden karşılanan çocuk yaratıcı etkinliklerden zevk alamaz ve sıkılma eğilimindedirler (Artut, 2010, s.85). Ayrıca yaratıcılık çocukluktan itibaren farkında olarak ya da farkında olmadan engellenmektedir. Ailede, okulda ya da arkadaş çevresinde gülünç duruma düşme, kabul görememe, alay edilme, grup dışında kalma gibi korkularla yaratıcı düşünmeye ket vurulmuş, yaratıcı kişilikler köreltilmiştir. Farklı olana karşı tepkilerin olması, belki de aykırılıkların kolay benimsenememesi, yaratıcılığı engelleyen önemli etmenlerden biridir (Özler, 2009, s.22).

Sonuç olarak, yaratıcılığın gelişimi okul öncesi dönemde ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönem çocuklar için oldukça kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde verilen bilinçli bir sanat eğitimiyle çocuğun yaratıcılığının gelişimine önemli katkılarda bulunulmuş olunur. Ayrıca iyi bir yaratıcılık gelişimi sağlanan çocuk özgün sanatsal faaliyetlerde de oldukça başarılı ürünler ortaya çıkarma olasılığı yükselmiş olmaktadır. Bu açıdan okul öncesi eğitim kurumlarına, öğretmenlere büyük işler düşmektedir. Sanatsal faaliyetler titizlikle planlanıp uygulanmalıdır. Ayrıca ailelere de ulaşarak bu konuda bilinçlendirilmelidir.

2.4.6. ESTETİK GELİŞİM VE SANAT EĞİTİMİ

"Estetik" kelimesi Yunanca "Aisthisis" sözcüğünden gelmekte ve güzelliğin bilimi anlamına gelmektedir. Aristo'ya göre estetik, düzen, simetri ve sınırlılıktır. Hegel'e göre estetik güzelliğin bilimi, hem doğada hem de sanatta vardır. Hegel'e

göre sanat amaçtır ve sanatın kapsamı doğadan daha geniştir. Read'e göre sanat hoş giden biçimler yaratma çabasıdır. Bu biçimlerin yaratılmasında kullanılan yöntem ve formüllerin neler olduğu estetik biliminin sınırları içerisinde yer alır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.61).

Estetik; bireyin güzelin farkına varması, algılaması ve bu güzelliğe karşı tepkisini inceleyen felsefenin bir koludur. Estetik algılama ise kendi kendine bir yöne doğru olmaz, bir obje ya da sanat eseri ortaya çıkarır. Bu nedenle çocukların sık sık estetik objelerle karşı karşıya bırakılması estetik algı ve kaygılarının gelişimi için önemlidir. Ayrıca estetik algının gelişimi için doğal ve yapay çevredeki ayrıntıların da gözlemlenmesi gerekmektedir. Görsel hafıza egzersizleri, gözün daha fazla kullanılması, hayal gücüne dayalı çalışmalar ve bakış açısını değiştirecek çalışmalar estetik algılamanın gelişimi için son derece önemlidir (Tuna, 2011, s.169).

Öğretmenler öğrencileriyle sanat hakkında konuşma, bir eser üzerinde incelemelerde bulunma, soru sorma, araştırma yapma ya da sanat üzerine tartışmalarda bulunma gibi faaliyetlerle estetik düşünme becerileri geliştirilebilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.61). Estetik algı ve beğenin küçük yaşlarda gelişimi için ayrıntıları görme, değişiklikleri fark edebilme ve daha önce dikkat etmediği biçimlerin ne kadar önemli olduğunu fark etme gibi özellikler birer sanat eleştirisi disiplini (Tuna, 2011, s.169).

Öğretmenler bir sanat yapıtı hakkında öğrencilerle tartıştıktan sonra öğrencinin hangi estetik gelişim evresinde olduğunu belirlemesi öğrencilerle yapacağı sonraki çalışmaları adına bir yol gösterici olacaktır. Michel Parsons, (1987) estetik gelişimi belirlemek için belirli özellikleri kullanarak gelişim evrelerini çözümler. Parsons'un bu evrelerini Piaget'in (1962) zihinsel işlemlerine ve bireysel tercihlere dayandırılır. Parsons'un estetik gelişim evrelerini çözümlenmede konu, bir sanat yapıtında betimlenen, resmedilen şeyleri tanımlar; anlatım; bir sanat yapıtındaki duygular, ruhsal durum ya da simgelerle ilişkilidir; araç-gereç, kullanılan sanat gereçlerini; yargı ise estetik durumun geçerli ve anlamlı nedenlere dayandırılmasıdır. Parsons'ın estetik gelişim evre başlıkları; Öznel (2-7 yaş), estetik gerçekçilik (7-9 yaş), estetik karmaşa (9-12 yaş), estetik bakış açısı (gençler, ergenlik dönemi, daha ileri yaşta kişiler, sanat eğitimi almış kişiler) ve estetik eleştiri (eğitilmiş sanatçılar, eleştirmenler yer alır ve çok az rastlanır) oluşmaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.62).

Lowenfeld (1947) çalışmasında, her insanda doğuştan yaratıcılık olduğunu ve insanların yaşadıkları tecrübelerle yaratıcılıklarını arttırıp ortaya sanat eseri çıkardıklarını düşünmektedir. Ona göre, duygusal, bilişsel zekâların, algının ve estetik yargı tecrübelerinin birleşimi sanat eseri oluşturmamızı sağlayan yaratıcılığımızı ortaya çıkarır (Davun, 2009, s.125).

Bireyin sanat eğitimi ileri yaşlarda estetik beğeni ve estetik algılamayı da etkileyecek önemli bir etkidir. Özellikle batıda bu durum önemsenmekte ve okul öncesi eğitim programlarında da yer almaktadır. Okul öncesi eğitim programında yer alma nedenlerini sıralayacak olursak (Tuna, 2011, s.170).

1. "Estetik ve sanat çocuğun gelişiminde çok önemli bir yere sahip olan kavramlardır.
2. Estetik eğitim alan çocuğun estetik beğeni ve algısı gelişir böylelikle çevresindeki güzellikleri fark eder, kelimelerin, sembollerin, şiirlerin ve diğer kültürlere sahip insanların değerlerini daha iyi kavrar,
3. Estetik duyarları gelişen birey, iyi bir tasarımı değerlendirir dolayısıyla alışverişlerinden, çevre düzenlenmesine, doğayı korumaya kadar pek çok alanda duyarlılık geliştirir.
4. Çocuğun sanatsal duyarlılığı artar ve bu yolla doğrudan çeşitli sanatsal aktivitelere katılımı sağlanabilir.
5. Estetik deneyimler, çocuğun kavram gelişimini arttırır."

Okul öncesi dönemde yapılan sanatsal çalışmalar bireyin; sanata yönelik bilinçli hükümler verebilmesini, sanat eserlerini doğru algılayabilmesini ve doğru olarak değerlendirebilmesini sağlar. Ayrıca bireylerin ileride sanat yapan yaratıcılar ya da sanatı izleyen bilinçli tüketiciler olarak yetişmesine imkan verebilir. Sanat etkinlikleri sayesinde okul öncesi çocuğu estetik gelişimi de sağlanmış olur. Estetik gelişimi sağlanmış olan çocuk bu durumu hayatının her alanına yansıtır. Kıyafet seçiminden odasının rengine ya da yediği yemeğin düzenine kadar her şeyde kendi sanatsal zevkini ortaya koyabilir. Çevresine güzel görünür ve çevresinde güzellikler görmek ister. Artık sadece bakmak için değil görmek için bakar (Ayaydın, 2010, s.190).

Sanat eğitiminde beklentinin çocuğun iyi bir sanatçı olmasından çok estetik duyarlılığı eğitilmesi biçiminde olması gerekmektedir. Bu çalışmalarda öğretmen

tarafından öncelikle çocukların ilgilerini ve çevre olanaklarını göz önünde bulundurmalıdır. Çocuğun yaptığı işler bütün olarak değerlendirilmeli ve sergilemeye özen gösterilmelidir. Çünkü çocuklar yaratıcılığını kullanarak kendilerinin ve başkalarının duygu ve düşüncelerini, gözlemlerini analiz edip sentezleyerek çeşitli sanatsal faaliyetlerle özgün bir şekilde ortaya koyarlar.

Öğretmenlerin de bu süreci destekleyici davranışlar sergilemelidir. Çocuklara farklı yaşantılar oluşturmalı, müze ve resim gezileri, sınıfta ünlü ressamın, heykeltıraşın ya da farklı dallardaki sanatçıların eserleri incelenmeli, sanat eleştirisi yapabilmelerini sağlayıp estetik gelişimlerine destek olunmalıdır. Sadece sanat eserleriyle değil sınıftaki arkadaşlarının ya da kendi sanatsal çalışmaları üzerinde de incelemelerde bulunarak estetik gelişimi, estetik bakış açısı desteklenmiş olmaktadır.

2.5. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE SANAT EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Okul öncesi dönemde sanat eğitiminin önemi kadar öğretmenin bilgi, becerilerini bu eğitimlere aktarabilmesi de sanat eğitiminin niteliği açısından oldukça önemlidir. Öğretmenlerin uyguladığı sanat programları içerisinde onların sanat eğitimi, sanata bakış açıları, yaklaşımları ve diğer kişisel özellikleri uygulanacak olan sanat eğitiminin niteliğini belirlemektedir. Okul öncesi öğretmeni sürekli araştırmalı, yeni kaynaklar edinebilmeli, güncel iletişim araçlarını takip etmeli ve bu doğrultuda bir program oluşturmalıdır. İyi bir gözlemci olmalı çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz önüne alabilmelidir. Sanat eğitimi çocukların özgürce yaratma becerilerini ortaya koyabileceği bir ortamda gerçekleşmelidir. Öğretmen çocuklara rehber olmalı onların iyi bir sanat eğitimi almaları için planını çocuk merkezli oluşturmalıdır. Çocuklara sanat çalışmaları için zengin materyal seçme şansı tanınmalıdır. Çocukların bireysel ya da grup halinde çalışmalarında engelleyici bir tavır sergilememelidir. Sanat merkezi çocukların ilgisini çekecek nitelikte olmalı ve çocuk merkezde rahatlıkla çalışmalarını gerçekleştirmelidir. Çocukların yaptıkları çalışmalar mutlaka sınıfın uygun bir alanında sergilenmelidir.

Çocukların yaptıkları çalışmalar hakkında konuşmalı ve konuşturulmalıdır. Çocuk etkinlik boyunca motive edilmelidir (Artut, 2010, s.101). Sanat eğitimi planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

2.5.1. SANAT EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ PLANLANMASI

Okul öncesi dönemde sanat eğitimi önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin sanat eğitimiyle çocuklarda görmek istedikleri davranış değişiklikleri ve kazanımları elde etmek için iyi bir planlama yapmak zorundadırlar. Planı oluşturma süreci ise; öğretmenlerin bazıları kendisi oluşturur, bazıları hazır planı öğrencilerine uyarlar ya da hazır planı olduğu gibi öğrencilerine uygular.

Öğretmen sürekli yenilikleri araştırmalı ve ona göre kendisine hedefler oluşturmalıdır. Planlarını güncel tutmalı ve mutlaka plan yapmalıdır. Plan olmadan yapılan öğretim haritasız yol aramaya benzer. Bu durum çocuklara zarar verirken profesyonel gelişimi de aksatır. Planlama yaparken öğretmenler aşağıdaki maddeleri göz önüne almalıdır;

1. Kendi bilgi-beceri ve tutumlarını gözden geçirmeli, öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarını, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalı,
2. Çocukların aile kültür yapılarını ve geçmişini göz önünde bulundurmalı,
3. Çocuklar ne öğrenmeli, hangi kavramları öğrenmeli, hangi kazanımları elde etmeli bunları netleştirmelidir,
4. Planlamayı neden yaptığını, çocuğun neden bu konuyu bilmeli, öğrenmeli ya da yapabilmeli,
5. Etkinliği nasıl sunabilirim, nasıl uygulayabilirim, nasıl dikkatleri çekebilirim, nasıl motive edebilirim, etkinlik bireysel mi ya da grup etkinliği mi olmalı?
6. Etkinlik nerede uygulanacak?
7. Etkinlik süresi ne kadar olacak, ne zaman uygulanacak?

Öğretmenler planlama yaparken çocukların bildiklerinden yola çıkarak teorik bilgiyi uygulamaya aktarmalıdır. Planlama çocuğa ne öğretileceğini, neler yapması gerektiğine karar vermektir. Çocuğun özelliklerine ve belirlediğimiz kazanım göstergelere göre oluşur. Çocuk ve eğitim hakkında planlayıcının değer ve inanışları planlamayı etkiler (Fox ve Schirmacher, 2014, s.206).

Planlama yaparken malzemelerin hazırlanması hususunu da göz önüne alınmalıdır. Sanat eğitimi boyunca çocuklar hangi malzemelerle çalışacağı belirlenmelidir, çocuğun tanımadığı bir malzemeyse çocuğa mutlaka tanıtılmalıdır. Eğitim boyunca çocuklara yeni malzemeler sunulabilmeli ve malzemeler çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Sınıfa yeni malzemeler getirilmesi ve çocukların bunları kullanması onları heyecanlandıracak ve motive edecektir. Malzemeler çocukların sağlıklarına zarar vermeyecek nitelikte olmalı ve çocuk kullandığı malzemeyi yerine bırakma alışkanlığı edinmelidir (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.4).

Sanat eğitimi planlama aşamasında ortamın düzeni de oldukça önemlidir. Çocukların etkinliklerini özgürce yapacağı ortamlar hazırlanmalıdır. Çocukların rahatlıkla hareket edebileceği ortamlar olmakla birlikte, yaratıcılığını harekete geçirecek ilgi çekici uyarıcı malzemelerin bulunduğu bir yer olmalıdır. Çocukların kendileriyle ve başka bireylerle iletişime geçebileceği bir ortam olmalıdır. Çünkü çocuklar kendilerini iyi hissederseniz öz güven gelişimi olur ve yaratıcı ürünlerin ortaya çıkma olasılığı yükselmiş olur (Artut, 2010, s.103). Çocukların sanat çalışmalarını bitirebilmesi için yeterli zaman verilmesinin yanı sıra bitiremediklerinde bir sonraki günde devam edebilecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Çocukların bulunduğu ortamın doğal ışığı olan ve renklerin uyumlu olduğu, rahat, arkadaşlarının, öğretmenlerinin ve sanatçıların ürünlerinin olduğu bir ortam oluşturulmalıdır (Yıldızbaş, 2008, s.10). Okul ve sınıf ortamının estetik açıdan düzenine dikkat edilmelidir. Genel olarak sınıfta bulunması gerekenler; temiz ve güvenli olmalı, gün ışığından yararlanılabilmeli, sınıftaki araç-gereçler çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocukların ürünlerinin sergileneceği en az bir pano ve masa olmalıdır, projeksiyon ve bilgisayar gibi öğretimi kolaylaştırıcı araçlar yer almalıdır, artık materyaller düzenli bir şekilde çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri bir alanda bulundurulmalıdır (Artut, 2010, s.105).

Sanat eğitimi çalışmaları çok uzun zaman alabilmektedir. Bu nedenle etkinlik öncesi hazırlık, çalışmaların yapılması ve etkinlik sonrası temizlik için yeterli zaman iyi planlanmalıdır. Çocuklara çalışmalarını tamamlamaları için yeteri kadar zaman tanınmalıdır. Aksi takdirde yaratıcılıklarını tam olarak ortaya koyamayabilirler. Sanat çalışmaları planlanırken çocukların duygu, düşünce ve deneyimlerini kısacası yaşantılarını göz önüne alınarak planlama yapılmalı,

deneyimin az olması çocukları çalışmalarında tekrara düşürebilir dolayısıyla öğretmen öğrencilerin yaparak yaşayarak deneyim kazanmasını sağlamalıdır. Okul ve sınıf ortamının estetik ve düzenli olması çocuğun yaratıcılığının gelişimi açısından önemlidir. Okul dışında farklı ortamlarda da yapılan sanat çalışmaları çocuğun yaratıcılığını ortaya koymasında etkili olabilmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.5-6).

2.5.2. SANAT EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ UYGULANMASI

Uygulama yolculuğa başlamak gibidir, iyi bir plan hazırladığımıza kanaat getirdikten sonra uygulamaya başlamak için engel yoktur. Uygulama sırasında ne zaman duracağımıza, hangi kısımda neler yapmamız gerektiğine karar vermemizi sağlayan haritadır planımız. Uygulama sırasında dikkat etmemiz gereken iki temel süreç vardır. Birincisi yönetimle ilgili olanlar, ikincisi ise öğrenme etkinliğini destekleyen süreçlerdir (Fox ve Schirmacher, 2014).

Uygulama sırasında öğretmenlere büyük işler düşmektedir. Çocukların yaratıcılığını körükleyecek, onları motive edecek, farklı düşünme kapıları açacak, deneyimler kazandıracak, cesaretlendirecek ve ortaya çıkan ürün ne olursa olsun destekleyici cümleler kuracak kısacası çocuğun özgün sanatsal ürünler ortaya çıkarmasında rehber olacak kişi öğretmendir. Öğretmenler ayrıca sınıfta uygulamalar sırasında çıkabilecek aksaklıkları önceden düşünebilmeli ve her zaman yedek bir planı olmalıdır. Öğretmen aslında etkinliği planlarken uygulamada çocuğun mu yoksa kendisinin mi merkezde olacağına karar vermiştir. Öğretmen merkezli yani yapılandırılmış sanat etkinliklerinde öğretmen ön plandadır ve çocuğun katkıları oldukça az olmaktadır. Bilindik bir ürün çıkması adına belli talimatlar verilmiştir. Çocukların oluşturdukları ürünlerin yetişkinler tarafından tanınabilmesi için çocukların hepsi aynı şekilde hatta aynı renkte olan kartonları keserek bir araya getirirler kısacası kalıp etkinlikler kullanılır işte bu tip çalışmalar öğretmen merkezlidir. Öğretmen merkezli olan çalışmaların çoğu çocukları belli bir kalıba sokar, çocukların keşfetme isteğini öldürür, çocukların cesaretini kırar, öz güvenlerini düşürür. Kalıp etkinlikler çocuğun yaratıcılığını, becerilerini ve özgünlüğünü yok etmekten başka bir işe yaramaz. Çocuk merkezli yani yapılandırılmamış sanat etkinliklerinde öğretmen müdahale etmez ve geri plandadır.

Her şey çocuktur bu tip etkinliklerde sanatsal yaratıcılık ön plana çıkacaktır. Kendisini özgür hisseden çocuk korkmadan yeni ürünler ortaya çıkaracaktır. Bazı çocuklar için bu tarz çalışmalar fazla esnek gelebilmekte ve sıkılmaktadırlar. Öğretmenlerden biçim ve bir sonraki olanaklar hakkında yardım bekleyebilir. Çocuklar yoktan bir şeyler üretemezler arka planda fikirlere ve deneyimlere ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla öğretmen rehberliği gerekir, müdahale etmeden, baskı yapmadan, çocuk öğretmenin varlığını hissetmek ister. Öğretmen rehberliğiyle olan bu durumda öğretmen kolaylaştırıcı bir rol üstlenir. Kolaylaştırıcı öğretmen ise; uygulamadan önce bir konu belirler, kullanılacak araç-gereçleri tanıtır, öğretmen devam eden etkinliği genişletir ya da etkinlik üzerine inşa eder ya da yeni bir teknik öğretir, öğretmen bir problem durumu yaratır, öğretmen sanat etkinliğini diğer etkinliklerle ilişkilendirerek uygular (Fox ve Schirmacher, 2014, s.188-189).

Öğretmen planlama yaptığında uygulama sırasında öğrencinin plandaki etkinliğin çocuğun dikkatini çekmediğini farkına varabilir. Öğretmenin planladığı ile doğal gelişen süreç arasında denge kurabilmelidir. Bu durum öğretmenin iyi bir gözlemci olmasını gerektirir. Okul öncesi öğretmenin sanat etkinlikleri sırasında kullanması gereken çocuğu gözlem kriterlerini özetleyecek olursak (Artut, 2010, s.141).

1. Etkinliğe karşı ilgisi, tutumu ve tavrı
2. Çocuğun motor gelişimi genel gelişim düzeyi ile örtüşüyor mu?
3. Anlama gücü ve motivasyonu yeterli mi? Konuya hakim mi? Odaklanma ve dikkatini toplayabilme becerisi normal mi?
4. Sorgulama, araştırma, inceleme, planlama ve eleştirel düşünme becerileri nasıl?
5. Öz güveni yerinde mi? Yaptığı çalışmalarını beğeniyor mu ve beğeni duygusunu arkadaşlarıyla paylaşıyor mu?
6. Fiziksel görünümünde farklılık var mı? (Solaklık, el kaslarının gelişmişliği gibi)
7. Algılama, bilişsel durumu ve gözlem yapma yeteneği ne durumda?
8. Etkinlik anındaki genel durumu. Etkinlikler sırasında konuşması, ayakta durması, dolaşması var mı? Arkadaşlarını rahatsız etme, hiperaktiflik özelliklere sahip mi?
9. Zamanı ve araç gereçleri doğru kullanabiliyor mu?
10. Çizim ve renkleri kullanabilme becerisi nasıl? Çalışmalarında sonuç çıkarma çabası görülüyor mu? Gördüklerini mi yoksa bildiklerini mi ifade ediyor?

11. Sanat etkinliklerinde özgün değerleri yansıtabiliyor mu? Sanatsal ifadeleri etkinlik boyunca kullanabiliyor mu?
12. Bireysel çalışma yapabiliyor mu? Grup çalışmalarında uyumlu mu? Kurallara uyuyor mu? Çevresini temiz tutuyor mu? gibi kriterlere bakılabilir.

Öğretmenin etkinlik uygulama sırasında yapacağı iyi bir gözlem daha sonraki etkinlikleri planlamasında yol gösterici olacaktır. Ayrıca yapılan iyi bir gözlemlerle çocuğun sanat etkinlikleri sırasında ortaya çıkan bastırılmış duygularını, sorunlarını fark edilebilir. Çocuğun sanat ürünlerini gözlemleyerek çocuğun gelişimini ya da gelişimindeki eksik yönleri de belirlemek mümkündür (Aydemir, 2011, s.30).

İhmal ve istismara uğramış çocuklar genellikle içine kapanık bireylerdir ve bu çocukların tespit edilmesinde sanat iyi bir yardımcıdır çünkü sanat ile bastırılmış duygularını rahatlıkla ifade ettikleri gözlemlenebilir (Miyanyedi, 2009, s.30). Dolayısıyla öğretmenin sadece sanat etkinliklerini planlaması yetmez, çok dikkatli bir gözlemlerle çocukların sorunlarının erken farkına varılarak gelecek hayatına daha az zararlarla devam etmesi sağlanabilir. Sanat etkinliklerinin bu avantajını kullanmak yine öğretmenin bilgi, becerisi, beklentisi ve tutumuna bağlıdır.

2.5.3. SANAT EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerlendirme; bir konu hakkında bilgi arama ve buna değer biçme sürecidir. Farklı amaçlarla ve farklı şekillerle yapılır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Okul öncesi öğretmeni sanat etkinlikleri oluştuktan sonra öğrenci ile etkinliği hakkında konuşmalıdır. Öğretmenlerin çocukların sanat etkinlikleri hakkında konuşurken uyguladıkları bazı yaklaşımlar vardır. Bunlara kısaca değinecek olursak;

Övgü yaklaşımı: Çocuğun ürünlerine veya çalışmalarına övgü ile yaklaşır (çok güzel resim gibi), bir kaç genel övgü sözcükleriyle çalışmalar değerlendirilir. Bu belirsiz basmakalıp cümlelerin hiç bir anlamı yoktur ve çocuk bu tarz değerlendirmeleri inandırıcı bulmamaya başlar.

Yargulayan yaklaşım: Övgü yaklaşımında olduğu gibi öğretmen "iyi, çok iyi" şeklinde ürünü derecelendirerek değerlendirme yapar. Sıkça söylenen bu sözler anlamını yitirir ve öğretmen öğrencinin güvenini kaybedebilir.

Değer verici yaklaşım: "bundan çok hoşlandım" gibi cümlesi örnek gösterilebilir. Çocuklar yetişkinleri memnun etmek için değil kendi duygularını yansıtmak için çalışmalarını yapmalıdır. Ürüne değil de daha çok sürece değer verilmeli çünkü çocuk üründe istediğini ortaya koyamayabilir ya da yetişkinler tarafından anlaşılmayabilir.

Sorgulayıcı yaklaşım: "bu nedir" vb. tarzda soru soran bir yaklaşımdır. Büyük çocuklar yaptıkları çalışmalar hakkında açıklama yapabilir ancak küçük çocukların anlatımları sınırlı olmaktadır. Bazen de çocuk sorular karşısında sıkılıp verdikleri cevap geçiştirmeye yönelik olabilir ya da hiç cevap vermeden ortamdaki ayrılmak şeklinde olabilir. Okul öncesi dönemde çocukların sanatsal faaliyetleri kendine özeldir, ben merkezlidir ve bir şeye benzetmeye yönelik değildir. Sanatsal çalışmalarını genellikle hoşlandıkları için yaparlar.

Araştırmacı yaklaşım: "bana resmini anlatır mısın?" ya da "bu resim için neler söyleyebilirsin?" şeklinde sorular sorulur. Sorgulamadan ve yargılamadan uzak ifadelerin yer aldığı bir yaklaşımdır. Bu tür konuşmalarda hem ürün hem de süreç vurgulanmakta ve çocuk konuşmaya yöneltilmektedir.

Düzeltilici yaklaşım: Çocuk resminde evi gösterdiğinde öğretmen "çok güzel bir ev ama bir dahaki sefere evin çatısını çizmeyi unutma" şeklinde düzeltme yapar. Ancak yetişkinin çocuğun sanatını düzeltmesi veya eleştirmesi çocuğu desteklememekle birlikte, artistik gelişimini de engellemektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.7).

Çocuğun sanat çalışmaları tek tek değil gelişim süreci içerisinde tüm çalışmaları ele alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Böylece çocukların gelişim durumlarını ve gelişimlerini nelerin etkilediği ortaya çıkmış olmaktadır. Değerlendirme yapılırken üründen çok sürece önem verilmeli çünkü bu dönemde çocukların ürünleri belirgin olmayabilir. Öğretmen uygulama esnasında çocuklara rehberlik yaparken onları süreç içerisinde gözlemleyerek değerlendirme fırsatı bulur. Süreç değerlendirmesi; günlük gözlemler, anında yapılan uyarılar ve önerileri içermektedir. Öğretmen süreç içerisinde değerlendirme yaparken çocukların bireysel farklılıklarını göz önüne almalı, her öğrenci bir kaç kez gözlemlenmeli, her öğrenci

farklı günlerde ve etkinliklerde gözlemlenmeli, her öğrenciyi özellikleri, becerileri ve davranışlarına göre değerlendirme yapılmalı, yapılan gözlem ve değerlendirme zaman geçmeden kaydedilmelidir (Tuna, 2011, s.256).

Okul öncesi dönemde çocukların yaptıkları sanat etkinlikleri sınıfın renklenmesinde önemli rol üstlenmektedir. Bu dönemde yapılan değerlendirmelerde her ne kadar süreç odaklı olsa da çocuk ürünü hakkında konuşmayı, duygu ve düşüncelerini anlatmayı istemektedir. Ürünü hakkında konuşmak, ürününün sergilenmesi onun kendisine olan öz saygısını artırır, cesaretlendirir ve kendisini değerli hissetmesini sağlar. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri çocukların yaptıkları sanat ürünlerini hikaye kitabı oluşturma, müzik aletleri yapma, oyun araçları yapma gibi faaliyetlerde değerlendirebilir. Çocukların yaptıkları ürünler güzel-çirkin ayırmadan sergilenmelidir. Ürünlere isim ve yapıldığı tarih yazılması sergilenmesi açısından önemlidir (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.10-11).

Çocuğun sanatsal çalışmaları değerlendirilirken; araç gereçleri uygun kullanma durumu, dikkat, yoğunlaşma ve bitirme isteği, çalışmalarda sorumluluk gösterebilmesi, tek başına çalışabilmesi, sanatsal malzemeleri uygun bir biçimde kullanma, kurallara uyma, arkadaşlarının çalışmalarına yaklaşımı, çalışmalar sırasındaki duygu yapısı, kendi duygularını ifade edebilmesi, yaptığı çalışmalarını beğenme, kendi yaptığı sanatsal çalışmalar üzerinde konuşma isteği, sanatsal sözcükler kullanabilme durumu, yaptığı çalışmalar da özgünlük ön planda mı, gibi ölçütlere dayanarak değerlendirme yapılabilir (İlhan, 2009, s.37).

Sonuç olarak okul öncesi dönemde çocukların sanatsal çalışmalarını değerlendirmek çocukların sanatsal gelişimlerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek ve çocuk hakkında detaylı bilgi elde etmek açısından önemlidir. Öğretmen iyi bir değerlendirme yaparak bir sonraki çalışmalarda nasıl bir yol izlemesi gerektiğini belirler ve planını bu doğrultuda düzenleme şansına sahip olur.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1 . ARAŞTIRMANIN MODELİ

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2 . ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu, elverişli örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Büyüköztürk ve diğ., 2009). 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ordu ilinin Fatsa ilçesindeki MEB'e bağlı devlet ve özel anaokulu/anasınıfları görev yapmakta olan toplam 80 öğretmenden 10'u ile pilot çalışma yapıldığından geriye kalan 70 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur.

3.3 .VERİLERİN TOPLANMASI

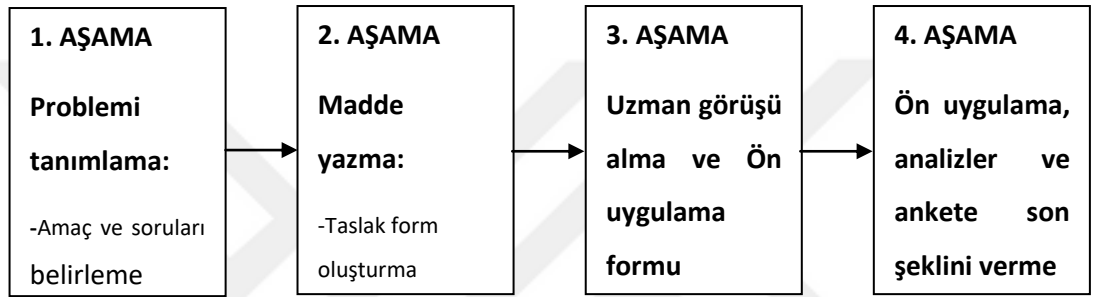
Veri Toplama Aracı: Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi” adlı ölçme aracı kullanılmıştır.

3.3.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Veri toplama aracı olarak kullanılan kişisel bilgi formu; öğretmenlerin demografik bilgilerini (cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, kadro durumu, kıdem yılı, görev yaptığı okulun yeri, görev yaptığı okulun türü, görev yaptığı yaş grubu ve görev yaptığı sınıf mevcudu) içeren toplam 9 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN SANATEĞİTİMİ VE ORTAM ÖZELLİKLERİNİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

Veri toplama aracı olarak kullanılan bu anket; alan yazın taraması yapıldıktan sonra uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketin geliştirilmesi süreci, temel olarak 4 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar; problemi tanımlama, madde yazma, uzman görüşü alma ve ön uygulama, analizler, ankete son şeklini vermedir. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.127).

Şekil 3.1 Anket geliştirme süreci

Öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimini planlama, uygulama, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, çocuklarla iletişim kurma ve değerlendirmeye ilişkin anket maddeleri oluşturulmuştur. Hazırlanan bu maddelerden 51 maddelik bir taslak form oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar Gazi Üniversitesi'nden 1, Hacettepe Üniversitesi'nden 1, Fatih Üniversitesi'nden 1 olmak üzere toplam 3 kişidir.

Uzmanlardan gelen geribildirimler doğrultusunda maddelerde ekleme, çıkarma ve düzeltmeler yapılmıştır.

Gerekli düzenlemelerin yapılmasının ardından 62 maddelik ön uygulama formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu Ordu ilinin Fatsa ilçesinde çalışan 10 okul öncesi öğretmenine uygulanarak pilot çalışma yapılmış ve bu pilot uygulama verilerine göre güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Anketin güvenilirliğinin test

edilmesinde alfa katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmış ve güvenilirlik katsayısı = 0.86 olarak bulunmuştur. Araştırmanın uygulandığı 70 öğretmenin de verilerine göre güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve hesaplamada alfa katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmış ve güvenilirlik katsayısı = 0.74 olarak bulunmuştur.

“Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi” 5’li (her zaman, sık sık, fikrim yok, nadiren, hiç bir zaman) likert tipi, çocuklara gelişimsel katkı 5 madde (1-5.sorular), malzemelerin hazırlanması 7 madde (6-12.sorular), ortamın düzenlenmesi 24 madde (13-36.sorular), iletişim 13 madde (37-49. sorular) ve değerlendirme 13 madde (50-62.sorular) olmak üzere 5 alt boyuttan ve toplam 62 maddeden oluşmaktadır. Anketin cevap seçenekleri; her zaman: 5 puan, sık sık: 4 puan, fikrim yok: 3 puan, nadiren: 2 puan ve hiç bir zaman: 1 puan olarak puanlanmıştır. Ankette 15, 21, 26, 37, 40, 41, 42, 45, 47, 57 ve 59. maddeler olumsuz ifade içerdiği için bu maddeler ters puanlanarak toplam puan bulunmaktadır.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Öğretmenlere uygulanacak ölçme aracı için Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmış (EK-1, uygulama aşamasında başlığın değiştirilmesi uygun görülmüştür.) ve veri toplama süreci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, örnekleme dahil edilen okullara gidilerek, öğretmenlere araştırmanın amacı açıklanmış ve anket araştırmacı tarafından öğretmenlerle birebir görüşme yolu ile uygulanmıştır. İhtiyaç duyan öğretmenlere anketin yanıtlanması konusunda bilgi verilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayar tabanlı istatistiksel paket analiz programı olan SPSS 21.0 kullanılmıştır. Demografik özelliklere ait değişkenler için frekans ve yüzde değer dağılımları tablo halinde verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerini değerlendirme anketinin alt boyutlarından gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme ile görev yaptıkları okul yeri ve öğrenim durumuna ilişkin bulgular için bağımsız t-testi kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerini değerlendirme anketinin alt boyutlarından gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme ile yaş, görev yaptığı okul türü, kıdem yılı, görev yaptığı yaş grubu ve görev yaptığı sınıf mevcuduna ilişkin bulgular için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) kullanılmıştır.

Ayrıca tek yönlü varyans analizi ile elde edilen bulgularda, gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, öğretmenlerin demografik bilgilerine yönelik bulgular Tablo 4.1.'de ve demografik bilgilerine göre sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin farklılaşma durumu ile ilgili elde edilen bulgular ise Tablo 4.2.- 4.8. arasında düzenlenmiştir.

Genel olarak araştırmada elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin ortalama puanlarının gelişimsel katkı alt boyutunda $\bar{X}=4.07$, malzemelerin hazırlanması alt boyutunda $\bar{X}=4.36$, ortamın düzenlenmesi alt boyutunda $\bar{X}=3.47$, iletişim alt boyutunda $\bar{X}=3.04$ değerlendirme alt boyutunda $\bar{X}=3.90$ ve toplamda ise $\bar{X}=18.84$ olduğu belirlenmiştir.

4.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 4.1.'de araştırmaya katılan öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin verilerin frekans dağılımları ve yüzdeler değeri sunulmuştur:

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler		Frekans(N=70)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kız	67	95,7
	Erkek	3	4,3
Yaş	25 yaş ve altı	13	18,6
	26-30 yaş	24	34,3
	31-35 yaş	18	25,7
	36 yaş ve üzeri	15	21,4
Öğrenim Durumu	Ön lisans	12	17,1
	Lisans	58	82,9
Kadro Durumu	Kadrolu Öğretmen	53	75,7
	Sözleşmeli Öğretmen	2	2,9
	Ücretli Öğretmen	13	18,6
	Usta Öğretici	2	2,9
Kıdem Yılı	5 yıl ve daha az	25	35,7
	6-10 yıl	33	47,1
	11 yıl ve üzeri	12	17,1
Görev Yaptığı Okul Yeri	İlçe merkezi	62	88,6
	Köy	8	11,4
Görev Yaptığı Okul Türü	Bağımsız anaokulu	28	40,0
	İlkokul bünyesindeki anasınıfı	24	34,3
	Ortaokul bünyesindeki anasınıfı	9	12,9
	KML.uygulama anasınıfı	9	12,9
Görev Yaptığı Yaş Grubu	3-4 yaş (36-48 ay)	12	17,1
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	37,1
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	45,7
Görev Yaptığı Sınıf Mevcudu	15 kişi ve daha az	26	37,1
	16-20 kişi	24	34,3
	21 kişi ve daha fazla	20	28,6

Tablo 4.1. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin % 95.7'sinin kız, % 4.3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarının % 18.6'sının 25 ve altı yaşlarda, % 34.3'ünün 26-30 yaşları arasında, % 25.7'sinin 31-35 yaşları arasında ve % 21.4'ünün 36 ve üzeri yaşlarda olduğu

görülmektedir. Öğretmenlerin % 17.1'i ön lisans ve % 82.9'u lisans mezunudur. Öğretmenlerin kadro durumlarına bakıldığında % 75.7'sinin kadrolu, % 2.9'unun sözleşmeli, % 18.6'sının ücretli ve % 2.9'unun usta öğretici olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin kıdem yıllarına bakıldığında ise % 35.7'sinin 5 yıl ve daha az, % 47.1'inin 6-10 yıl ve % 17.1'inin 11 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 88.6'sı ilçe merkez okullarda, % 11.4'ü ise köy okullarında çalışmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine bakıldığında % 40'ının bağımsız anaokullarında,% 34.3'ünün ilkokula bağlı anasınıflarında,% 12.9'unun ortaokula bağlı anasınıflarında ve % 12.9'unun KML uygulama anasınıflarında görev yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin % 17.1'i 3-4 yaş (36-48 ay), % 37.1'i 4-5 yaş (36-48 ay) ve % 45.7'si 5-6 yaş (61-66 ay) grubu ile çalıştığı görülmektedir. Öğretmenlerin % 37.1'inin 15 kişi ve daha az, % 34.3'ünün 16-20 öğrencisi ve % 28.6'sının 21 kişi ve daha fazla öğrencisi olduğu görülmektedir.

4.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE SANAT EĞİTİMİ VE ORTAM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN FARKLILAŞMA DURUMU İLE İLGİLİ ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin 67'sinin (% 95,7) bayan ve 3'ünün (% 4,3)erkek olması nedeniyle cinsiyete göre analiz yapılmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin yaşlarına göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Öğretmen Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama	F	P
Gelişimsel Katkı	25 yaş ve altı	13	4,14	,695	Gruplar arası	1,161	3	,387	,984	,406
	26-30 yaş	24	3,90	,659	Grup İçi	25,973	66	,394		
	31-35 yaş	18	4,14	,517	Toplam	27,134	69			
	36yaş ve üzeri	15	4,21	,635						
	Toplam	70	4,07	,627						
Malzemelerin Hazırlanması	25 yaş ve altı	13	4,24	,510	Gruplar arası	,269	3	,090	,447	,721
	26-30 yaş	24	4,35	,423	Grup İçi	13,231	66	,200		
	31-35 yaş	18	4,39	,391	Toplam	13,500	69			
	36 yaş ve üzeri	15	4,43	,492						
	Toplam	70	4,36	,442						
Ortamın Düzenlenmesi	25 yaş ve altı	13	3,33	,411	Gruplar arası	,874	3	,291	1,822	,152
	26-30 yaş	24	3,38	,392	Grup İçi	10,553	66	,160		
	31-35 yaş	18	3,57	,464	Toplam	11,427	69			
	36 yaş ve üzeri	15	3,60	,309						
	Toplam	70	3,47	,407						
İletişim	25 yaş ve altı	13	2,96	,226	Gruplar arası	,099	3	,033	,545	,653
	26-30 yaş	24	3,05	,271	Grup İçi	3,993	66	,060		
	31-35 yaş	18	3,07	,254	Toplam	4,091	69			
	36 yaş ve üzeri	15	3,05	,207						
	Toplam	70	3,04	,244						
Değerlendirme	25 yaş ve altı	13	3,84	,353	Gruplar arası	,328	3	,109	,683	,566
	26-30 yaş	24	3,83	,365	Grup İçi	10,570	66	,160		
	31-35 yaş	18	3,99	,364	Toplam	10,898	69			
	36 yaş ve üzeri	15	3,94	,518						
	Toplam	70	3,90	,397						

Tablo 4.2 incelendiğinde; yapılan varyans analizi sonucunda Gelişimsel Katkı [F(3-66)= 0.984, p>0.05], Malzemelerin Hazırlanması [F(3-66)= .447, p>0.05], Ortamın Düzenlenmesi [F(3-66)=1.822, p>0.05], İletişim [F(3-66)=.545, p>0.05] ve

Değerlendirme [$F(3-66)= . 683, p >0. 05$], alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda, 25 ve altı yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.14$, 26-30 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.90$, 31-35 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.14$, 36 yaş ve üzeri yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X} = 4.21$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda, 25 ve altı yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.24$, 26-30 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.35$, 31-35 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.39$, 36 yaş ve üzeri yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X} = 4.43$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda, 25 ve altı yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.33$, 26-30 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.38$, 31-35 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.57$, 36 yaş ve üzeri yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X} = 3.60$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda, 25 ve altı yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 2.96$, 26-30 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.05$, 31-35 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.07$, 36 yaş ve üzeri yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X} = 3.05$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda 25 ve altı yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.84$, 26-30 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.83$, 31-35 yaşları arasındaki öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.99$, 36 yaş ve üzeri yaşlardaki öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X} = 3.94$ olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla bağımsız-t testi analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.3’de sunulmuştur:

Tablo 4.3. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Bağımsız T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S	t	p
Gelişimsel Katkı	ön lisans	12	4,13	,705	68	,356
	lisans	58	4,06	,616		
Malzemelerin Hazırlanması	ön lisans	12	4,27	,420	68	-,714
	lisans	58	4,37	,448		
Ortamın Düzenlenmesi	ön lisans	12	3,31	,383	68	-1,459
	lisans	58	3,50	,408		
İletişim	ön lisans	12	2,97	,242	68	-1,139
	lisans	58	3,06	,243		
Değerlendirme	ön lisans	12	3,85	,317	68	-,420
	lisans	58	3,91	,414		

Tablo 4.3 incelendiğinde; yapılan t-testi sonucunda Gelişimsel Katkı [$t(68) = .356$, $p > 0.05$], Malzemelerin Hazırlanması [$t(68) = -.714$, $p > 0.05$], Ortamın Düzenlenmesi [$t(68) = -1.459$, $p > 0.05$], İletişim [$t(68) = -1.139$, $p > 0.05$] ve Değerlendirme [$t(68) = -.420$, $p > 0.05$] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda, ön lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.13$ ve lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.06$ olduğu görülmektedir. Okulöncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda, ön lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.27$ ve lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 4.37$ olduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda, ön lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.31$ ve lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.50$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda, ön lisans mezunu

öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 2.97$ ve lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.06$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda, ön lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.85$, lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X} = 3.91$ olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin kadro durumlarına göre farklılaşma durumu, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin 53'ünün (%75.7) kadrolu, 13'ünün (%18.6) ücretli, 2'sinin (%2.9) sözleşmeli ve usta öğretici olması nedeniyle kadro durumuna göre analiz yapılmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin kıdem yıllarına göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Kıdem Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kıdem Yılı	N	\bar{X}	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalama	F	P
Gelişimsel Katkı	5 yıl ve daha az	25	4,22	,606	Gruplar arası	1,476	2	,738	1,928	,153
	6-10 yıl	33	3,92	,608	Grup İçi	25,657	67	,383		
	11 yıl ve üzeri	12	4,18	,674	Toplam	27,134	69			
	Toplam	70	4,07	,627						
Malzemelerin Hazırlanması	5 yıl ve daha az	25	4,40	,434	Gruplar arası	,259	2	,130	,656	,522
	6-10 yıl	33	4,29	,480	Grup İçi	13,241	67	,198		
	11 yıl ve üzeri	12	4,44	,347	Toplam	13,500	69			
	Toplam	70	4,36	,442						
Ortamın Düzenlenmesi	5 yıl ve daha az	25	3,40	,402	Gruplar arası	,176	2	,088	,523	,595
	6-10 yıl	33	3,49	,446	Grup İçi	11,251	67	,168		
	11 yıl ve üzeri	12	3,53	,300	Toplam	11,427	69			
	Toplam	70	3,47	,407						
İletişim	5 yıl ve daha az	25	2,99	,213	Gruplar arası	,106	2	,053	,890	,416
	6-10 yıl	33	3,08	,282	Grup İçi	3,986	67	,059		
	11 yıl ve üzeri	12	3,04	,178	Toplam	4,091	69			
	Toplam	70	3,04	,244						
Değerlendirme	5 yıl ve daha az	25	3,89	,330	Gruplar arası	,207	2	,104	,650	,526
	6-10 yıl	33	3,86	,411	Grup İçi	10,691	67	,160		
	11 yıl ve üzeri	12	4,01	,492	Toplam	10,898	69			
	Toplam	70	3,90	,397						

Tablo 4.4. incelendiğinde; yapılan varyans analizi sonucunda Gelişimsel Katkı [F(2-67)=1.928, p>0.05], Malzemelerin Hazırlanması [F(2-67)=.656, p>0.05], Ortamın Düzenlenmesi [F(2-67)=.523, p>0.05], İletişim [F(2-67)=.890, p>0.05] ve Değerlendirme [F(2-67)=.650, p>0.05] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda, 5 ve daha az kıdem yılı olan

öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.22$, 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.92$, 11 yıl ve daha fazla kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.18$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda, 5 ve daha az kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.40$, 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.29$, 11 yıl ve daha fazla kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.44$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda, 5 ve daha az kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.40$, 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.49$, 11 yıl ve daha fazla kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.53$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda, 5 ve daha az kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=2.99$, 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.08$, 11 yıl ve daha fazla kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.04$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda, 5 ve daha az kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.89$, 6-10 yıl arası kıdemi olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.86$, 11 yıl ve daha fazla kıdem yılı olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.01$ olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okul yerine göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla bağımsız t-testi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.5’de sunulmuştur.

Tablo 4.5 incelendiğinde; yapılan t-testi sonucunda Gelişimsel Katkı [$t(68)= .354$, $p>0.05$], Malzemelerin Hazırlanması [$t(68)= -.483$, $p>0.05$], Ortamın Düzenlenmesi [$t(68)=.295$, $p>0.05$], İletişim [$t(68)= .027$, $p>0.05$] ve Değerlendirme [$t(68)= -1.447$, $p>0.05$] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Okul Yerine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Okul Yeri	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Gelişimsel Katkı	İlçe Merkez	62	4,08	,619	68	,354	,725
	Köy	8	4,00	,725			
Malzemelerin Hazırlanması	İlçe Merkez	62	4,35	,437	68	-,483	,631
	Köy	8	4,43	,507			
Ortamın Düzenlenmesi	İlçe Merkez	62	3,47	,409	68	,295	,769
	Köy	8	3,43	,417			
İletişim	İlçe Merkez	62	3,04	,251	68	,027	,979
	Köy	8	3,04	,188			
Değerlendirme	İlçe Merkez	62	3,87	,405	68	-1,447	,153
	Köy	8	4,09	,286			

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.08$, köyde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=4.00$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.35$, köyde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=4.43$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.47$, köyde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=3.43$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.04$, köyde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=3.04$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda ilçe merkezinde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.87$, köyde çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=4.09$ olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan retmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin retmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.6’da sunulmuştur:

Tablo 4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Görev Yapılan Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Okul Türü	N	\bar{X}	S	Varyan Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark	
Gelişimsel Katkı	1)Bağımsız anaokulu	28	4,09	,575	Gruplar arası	4,652	3	1,551	4,553	,006*	4-1	
	2)İlkokul	24	4,18	,554	Grup İçi	22,481	66	,341			4-2	
					Toplam	27,134	69			4-3		
	Bünyesindeki anasınıfı											
	3)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı	9	4,38	,441								
	4)KML.Uygulama anasınıfı	9	3,44	,786								
Toplam		70	4,07	,627								
Malzemelerin Hazırlanması	1)Bağımsız anaokulu	28	4,22	,511	Gruplar arası	1,060	3	,353	1,874	,143		
	2)İlkokul bünyesindeki anasınıfı	24	4,49	,444	Grup İçi	12,440	66	,188				
					Toplam	13,500	69					
	3)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı											
	4) KML.Uygulama anasınıfı	9	4,48	,267								
	4) KML.Uygulama anasınıfı	9	4,30	,195								
Toplam		70	4,36	,442								
Ortamın Düzenlenmesi	1)Bağımsız anaokulu	28	3,47	,413	Gruplar arası	,391	3	,130	,779	,510		
	2)İlkokul bünyesindeki anasınıfı	24	3,53	,392	Grup İçi	11,036	66	,167				
					Toplam	11,427	69					
	3)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı											
	4)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı	9	3,47	,292								
	4)KML.Uygulama anasınıfı	9	3,29	,525								
Toplam		70	3,47	,407								
İletişim	1)Bağımsız anaokulu	28	3,01	,289	Gruplar arası	,245	3	,082	1,404	,249		
	2) İlkokul bünyesindeki anasınıfı	24	3,05	,201	Grup İçi	3,846	66	,058				
					Toplam	4,091	69					
	3)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı											
	4)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı	9	2,97	,208								
	4)KML.Uygulama anasınıfı	9	3,18	,196								
Toplam		70	3,04	,244								
Değerlendirme	1)Bağımsız anaokulu	28	3,86	,418	Gruplar arası	1,707	3	,569	4,087	,010*	4-2	
	2)İlkokul bünyesindeki anasınıfı	24	4,01	,360	Grup İçi	9,191	66	,139			4-3	
					Toplam	10,898	69					
	3)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı											
	4)Ortaokul bünyesindeki anasınıfı	9	4,06	,333								
	4)KML.Uygulama anasınıfı	9	3,55	,276								
Toplam		70	3,90	,397								

*p<.05

Tablo 4.6 incelendiğinde; yapılan varyans analizi sonucunda; Malzemelerin Hazırlanması [F(3-66)=1.874, $p>0.05$], Ortamın Düzenlenmesi [F(3-66)=.779, $p>0.05$], İletişim [F(3-66)=1.404, $p>0.05$] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Gelişimsel Katkı [F(3-66)=4.553, $p<0.05$], Değerlendirme [F(3-66)=4.087, $p<0.05$] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda bağımsız ana okulunda çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.09$, ilkokul bünyesindeki ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.18$, ortaokul bünyesindeki anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.38$ ve KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.44$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda bağımsız ana okulunda çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.22$, ilkokul bünyesindeki anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.49$, ortaokul bünyesindeki ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.48$ ve KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.30$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.47$, ilkokul bünyesindeki ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.53$, ortaokul bünyesindeki anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.47$ ve KML. uygulama ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.29$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.01$, ilkokul bünyesindeki anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.05$, ortaokul bünyesindeki ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=2.97$ ve KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.18$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda bağımsız ana okulunda çalışan öğretmenlerin puan

ortalamlarının $\bar{X}=3.86$, ilkokul bünyesindeki anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.01$, orta okul bünyesindeki ana sınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.06$ ve KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.55$ olduğu görülmektedir.

Gelişimsel Katkı ve Değerlendirme alt boyutunda gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çalışmaların ardından okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda saptanan farklılığın KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenler ile bağımsız anaokulu, ilkokul bünyesindeki anasınıfı ve ortaokul bünyesindeki anasınıfı öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Değerlendirme alt boyutunda saptanan farklılığın ise KML. uygulama anasınıfında çalışan öğretmenler ile ilkokul bünyesindeki ana sınıfı ve ortaokul bünyesindeki ana sınıfı öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın gelişimsel katkı alt boyutunda; 4-1, 4-2 ve 4-3 gruplar arasında olduğu, değerlendirme alt boyutunda ise 4-2 ve 4-3 gruplar arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin görev yaptıkları yaş grubuna göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular. Tablo 4.7’de sunulmuştur:

Tablo 4.7. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Verilen Yaş Grubuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş Grubu	N	\bar{X}	S	Varyans Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalama	F	P
Gelişimsel Katkı	3-4 yaş (36-48 ay)	12	4,02	,606	Gruplar arası	2,050	2	1,025	2,738	,072
					Grup İçi	25,084	67	,374		
					Toplam	27,134	69			
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	4,29	,471						
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	3,92	,707						
	Toplam	70	4,07	,627						
Malzemelerin Hazırlanması	3-4 yaş (36-48 ay)	12	4,35	,378	Gruplar arası	,081	2	,040	,202	,817
					Grup İçi	13,419	67	,200		
					Toplam	13,500	69			
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	4,32	,432						
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	4,39	,481						
	Toplam	70	4,36	,442						
Ortamın Düzenlenmesi	3-4 yaş (36-48 ay)	12	3,53	,534	Gruplar arası	,230	2	,115	,688	,506
					Grup İçi	11,197	67	,167		
					Toplam	11,427	69			
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	3,52	,330						
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	3,40	,415						
	Toplam	70	3,47	,407						
İletişim	3-4 yaş (36-48 ay)	12	2,94	,270	Gruplar arası	,229	2	,115	1,990	,145
					Grup İçi	3,862	67	,058		
					Toplam	4,091	69			
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	3,02	,221						
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	3,09	,244						
	Toplam	70	3,04	,244						
Değerlendirme		12	3,91	,309	Gruplar arası	,005	2	,002	,014	,986
					Grup İçi	10,894	67	,163		
					Toplam	10,898	69			
	4-5 yaş(49-60 ay)	26	3,89	,388						
	5-6 yaş (61-66 ay)	32	3,90	,443						
	Toplam	70	3,90	,397						

Tablo 4.7 incelendiğinde; yapılan varyans analizi sonucunda Gelişimsel Katkı [F(2-67)=2.738, p>0.05], Malzemelerin Hazırlanması [F(2-67)=.202, p>0.05], Ortamın Düzenlenmesi [F(2-67)=.688, p>0.05], İletişim [F(2-67)=1.990, p>0.05] ve Değerlendirme [F(2-67)=.014, p>0.05] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin gelişimsel katkı alt boyutunda, 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.02$, 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.29$ ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.92$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda, 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.35$, 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.32$ ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.39$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda, 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.53$, 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.52$ ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.40$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda, 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=2.94$, 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.02$ ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.09$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda, 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.91$, 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.89$ ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.90$ olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin eğitim verdikleri sınıf mevcuduna göre farklılaşma durumu ile ilgili bulguları saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin bulgular Tablo 4.8'de sunulmuştur:

Tablo 4.8 Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Ve Ortam Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Verilen Sınıf Mevcuduna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlar

Alt Boyutlar	Sınıf Mevcudu	N	\bar{X}	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplam	sd	Kareler Ortalama	F	P	Fark
Gelişimsel Katkı	1)15 kişi ve daha az	26	3,87	,720	Gruplar arası	2,412	2	1,206	3,268	,044*	1-2
					Grup İçi	24,722	67	,369			
					Toplam	27,134	69				
	2)16-20 kişi	24	4,31	,472							
	3) 21 kişi ve daha fazla	20	4,06	,592							
	Toplam	70	4,07	,627							
Malzemelerin Hazırlanması	1)15 kişi ve daha az	26	4,34	,482	Gruplar arası	,175	2	,088	,441	,645	
					Grup İçi	13,325	67	,199			
					Toplam	13,500	69				
	2)16-20 kişi	24	4,42	,346							
	3) 21 kişi ve daha fazla	20	4,30	,501							
	Toplam	70	4,36	,442							
Ortamın Düzenlenmesi	1)15 kişi ve daha az	26	3,37	,390	Gruplar arası	,406	2	,203	1,233	,298	
					Grup İçi	10,021	67	,164			
					Toplam	11,427	69				
	2)16-20 kişi	24	3,53	,407							
	3) 21 kişi ve daha fazla	20	3,52	,425							
	Toplam	70	3,47	,407							
İletişim	1)15 kişi ve daha az	26	3,09	,215	Gruplar arası	,251	2	,126	2,194	,119	
					Grup İçi	3,840	67	,057			
					Toplam	4,091	69				
	2)16-20 kişi	24	2,96	,220							
	3) 21 kişi ve daha fazla	20	3,07	,287							
	Toplam	70	3,04	,244							
Değerlendirme	1)15 kişi ve daha az	26	3,86	,434	Gruplar arası	,219	2	,109	,686	,507	
					Grup İçi	10,679	67	,159			
					Toplam	10,898	69				
	2)16-20 kişi	24	3,87	,359							
	3) 21 kişi ve daha fazla	20	3,98	,397							
	Toplam	70	3,90	,397							

$p > 0.05$

Tablo 4.8 incelendiğinde; yapılan varyans analizi sonucunda Malzemelerin Hazırlanması [F(2-67)=.441, p>0.05], Ortamın Düzenlenmesi [F(2-67)=1.233, p>0.05], İletişim [F(2-67)=2.194, p>0.05] ve Değerlendirme [F(2-67)=.686, p>0.05] alt boyutları puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Gelişimsel Katkı [F(2-67)=3.268, p<0.05] alt boyutunda puan değerleri karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda, sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.87$, sınıf mevcudu 16-20 arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.31$, 21 ve daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.06$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin malzemelerin hazırlanması alt boyutunda, sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.34$, sınıf mevcudu 16-20 arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.42$, 21 ve daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=4.30$ olduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortamın düzenlenmesi alt boyutunda, sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.37$, sınıf mevcudu 16-20 arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.53$, sınıf mevcudu 21 ve daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.52$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin iletişim alt boyutunda, sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.09$, sınıf mevcudu 16-20 arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=2.96$, sınıf mevcudu 21 ve daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.07$ olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirme alt boyutunda, sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.86$, sınıf mevcudu 16-20 arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.87$ ve sınıf mevcudu 21 ve daha fazla olan öğretmenlerin puan ortalamalarının $\bar{X}=3.98$ olduğu görülmektedir.

Gelişimsel Katkı alt boyutunda gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır. Yapılan çalışmaların ardından okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine

ilişkin görüşlerinin gelişimsel katkı alt boyutunda saptanan farklılığın 15 kişi ve daha az sınıf mevcuduna eğitim veren öğretmenler ile 16-20 kişi sınıf mevcuduna eğitim veren öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın gelişimsel katkı alt boyutunda; 1-2 gruplar arasında olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM V: SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sorularına ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonrası elde edilen bulgularla ilgili araştırma sonuçları tartışılarak yorumlanmış ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ordu ilinin Fatsa ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, Fatsa ilçesine bağlı merkez ve köylerdeki devlet/özel anaokulları ile anasınıflarında görev yapan 70 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anket Formu” aracılığıyla elde edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin; yaklaşık % 95'inin bayan olduğu, yaklaşık % 34'ünün 26-30 yaş aralığında olduğu, yaklaşık % 82'sinin lisans mezunu olduğu, yaklaşık % 75'inin kadrolu öğretmen olduğu, yaklaşık % 47'sinin 6-10 yıl arasında kıdem yılına sahip olduğu, yaklaşık % 88'inin ilçe merkezine bağlı okullarda görev yaptığı, yaklaşık %40'ının bağımsız anaokulunda görev yaptığı, yaklaşık % 45'inin 5-6 yaş (61-66 ay) grubu çocuklarla çalıştığı ve yaklaşık % 37'sinin sınıf mevcudunun 15 kişi ve daha az olduğu saptanmıştır.

Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından öğretmenin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Gelişimsel katkı alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 36 yaş ve üzeri öğretmenlere ait iken en düşük puan ortalamaları ise 26-30 yaş arasındaki öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 36 yaş ve üzeri öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ise 25 yaş ve altı öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 36 yaş ve üzeri öğretmenlere ait iken, en düşük puan

ortalamları ise 25 yaş ve altı öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. İletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 31-35 yaş arası öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ise 25 yaş ve altı öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Değerlendirme alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 31-35 yaş arası öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ise 26-30 yaş arasındaki öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi alt boyutlarında en yüksek puan ortalamasına 36 yaş ve üzeri öğretmenlere ait iken, iletişim ve değerlendirme alt boyutlarında 31-35 yaş arası öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. En düşük puan ortalamasının ise 26-30 yaş arasındaki öğretmenlerin gelişimsel katkı ve değerlendirme alt boyutlarında, 25 yaş ve altı öğretmenlerin ise malzemelerin hazırlanması, ortamın hazırlanması ve iletişim alt boyutlarında olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin göreve yeni başladıkları dönemlerde sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin tecrübelerinin olmamasından dolayı düşük olduğu, yaşları ilerledikçe yükseldiği sonucuna götürmektedir. Öğretmenin sanat eğitimi açısından bilgi, deneyim ve pedagoji eksikliği uygulamalarda bazı problemlere neden olabilmektedir. En önemli problem ise öğretmenlerin sanatın anlamından çok bazı temel becerilerin ve ortaya çıkan ürünlerin üzerinde durmalarıdır (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.3)

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Gelişimsel katkı alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları ön lisans mezunu öğretmenlere ait iken en düşük puan ortalamaları lisans mezunu öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları lisans mezunu öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ön lisans mezunu öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları lisans mezunu öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ön lisans mezunu öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. İletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları lisans mezunu öğretmenlere ait iken, en düşük puan ortalamaları ön lisans mezunu öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Değerlendirme alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları lisans mezunu öğretmenlere ait iken, en düşük puan

ortalamları ön lisans mezunu öğretmenlere ait olduğu görülmüştür. Ön lisans mezunu öğretmenlerin gelişimsel katkı dışında diğer alt boyutlarda düşük puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Lisans mezunu öğretmenlerin ise gelişimsel katkı alt boyutu dışında diğer alanlarda en yüksek puan ortalamasına sahip olmalarını lisansta almış olduğu teorik bilgileri sınıfta uygulamaya dökabilmelerine bağlayabiliriz. Aynı şekilde Özkan ve Girgin'in (2014) okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi incelendiği çalışmasında görsel sanat çalışmalarında daha çok çocuğun psiko-motor alan ve yaratıcılığının gelişiminin sağlandığını belirtmişler farklı olarak ise lisans eğitimi boyunca aldıkları eğitimlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Çelik ve Yazar'ı (2009) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kullanılan yoğurma maddelerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiği çalışmasında aynı şekilde lisans mezunu öğretmenler çoğunlukta yer almaktadır ve bu çalışma grubundaki öğretmenlerde yoğurma maddelerinin daha çok küçük kas gelişimi ve yaratıcılıklarının gelişimini desteklediği görüşlerine varılmıştır. Farklı olarak Parlakyıldız ve Yıldızbaş'ın (2007) okul öncesi sanat etkinliklerinde artık materyallerin kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmasında lisans mezunu öğretmenlerin ön lisans mezunu öğretmenlere göre materyal kullanımına olanak ve ortam hazırlayarak çocuklara daha fazla gelişimsel katkı sağladıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından kıdem yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Gelişimsel katkı alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları ile 5 yıl ve daha az kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları 6-10 arası kıdem yılına sahip öğretmenlerindir. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 11 yıl ve üstü kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları 6-10 arası kıdem yılına sahip öğretmenlerindir. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 11 yıl ve üstü kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları 5 yıl ve daha az kıdem yılına sahip öğretmenlerindir. İletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 6-10 arası kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları 5 yıl ve daha az kıdem yılına sahip

öğretmenleridir. Değerlendirme alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 11 yıl ve üstü kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları 6-10 arası kıdem yılına sahip öğretmenleridir.

Malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi ve değerlendirme alt boyutlarında kıdem yılı yüksek olan öğretmenlerin puanlarının yüksek olması ve diğer alt boyutların hiç birisinde düşük puan ortalamasına sahip olmamaları tecrübenin okul öncesi öğretmenlerin kendisini geliştirme adına önemli bir durum olduğu sonucuna varılabilir. Meslekte geçirilen her yıl daha çok öğrenciyle karşılaşma böylece yeni durumlara daha pratik çözümler bulabilme konusunda öğretmeni geliştirdiği düşünülebilir. Öğretmenlerden sanat etkinlikleri alanında yetkin,sabırlı,dikkatli,pratik düşünceli ve anında karar verebilen özelliklere sahip olması gerekmektedir (Artut, 2010, s.101). Farklı olarak Öztürk'ün (2008) okul öncesi öğretmenlerinin sanatın diğer etkinliklerle bütünleştirilmesi konusundaki inanışlarının incelendiği çalışmada çalışmaya katılan öğretmenlerin deneyim yılları ile bütünleştirilmiş program, ve bütünleştirilmiş programın okul öncesi eğitimdeki yeri hakkındaki inanışları arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir.

Tarı (2011) ilköğretim okullarının 1. 2. 3. sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi çalışmasında alt boyutlarda hizmet yılı düşük olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Batur (2010) ilköğretim 1. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programının kazanımlar ögesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi çalışmasında hizmet yılına göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bu çalışmalarda hizmet yılı açısından anlamlı fark çıkması bize hizmet yılının öğretmen görüşleri açısından önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından görev yaptıkları okul yerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Gelişimsel katkı alt boyutunda ilçe merkezindeki okullarda çalışan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha

düşüktür. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. İletişim alt boyutunda ilçe merkezinde ve köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları eşit olduğu görülmektedir. Değerlendirme alt boyutunda köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. Buna göre gelişimsel katkı ve ortamın düzenlenmesi alt boyutlarında ilçe merkezinde, malzemelerin hazırlanması ve değerlendirme alt boyutlarında köyde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. İletişim alt boyutunda ise her iki gruptaki öğretmenlerin ortalama puanlarının eşit olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre köyde görev yapan öğretmenlerin malzemelerin hazırlanması konusunda yüksek puana sahip olmasını hazır malzeme kullanma şansı düşük olmasından dolayı artık materyalleri değerlendirmek zorunda olması ile de ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda, köyde görev yapan öğretmenlerin daha yaratıcı fikirler ortaya çıkarabildikleri, ortamın düzenlenmesi konusunda ise merkezdeki öğretmenlerin köyde görev yapan öğretmenlere göre idari denetim ve veli beklentisinin ön planda olmasından kaynaklı olarak yüksek puana sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca nitelikli bir sanat eğitimcisi malzeme, mekan, program ve anlaşılma sorunlarına çözüm üreterek elinden geleni yapar. Köyde ya da merkezde çalışmanın sanat eğitimi açısından anlamlı fark çıkmamasını daha çok öğretmenin kendisini geliştirmesi ve bakış açısıyla ilgili olduğu söylenebilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.7).

Kara'nın (2007) okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmada 67 maddeden 7'sinde görev yaptıkları okul yerine göre anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. İlçede görev yapan öğretmenlerin puanları ilde görev yapanlardan daha yüksek bulunmuştur. Yine bu durum bize olanakların az olmasının öğretmenlerin yaratıcılık özelliklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi ve iletişim alt boyutlar açısından görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda ilkökul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda ilkökul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, KML. uygulama anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. İletişim alt boyutunda KML. uygulama anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları yüksek iken, ortaokul bünyesinde görev yapan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür. Gelişimsel katkı ve değerlendirme alt boyutları açısından görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yapılan Tukey HSD testi sonucunda farklılığın gelişimsel katkı alt boyutunda; KML. uygulama anasınıfı ile bağımsız anaokulu, ilkökul bünyesindeki anasınıfı ve ortaokul bünyesindeki anasınıfında görev yapan öğretmenler arasında olduğu görülmüş olup, değerlendirme alt boyutunda ise; KML. uygulama anasınıfı ile ilkökul bünyesindeki anasınıfı ve ortaokul bünyesindeki anasınıfında görev yapan öğretmenler arasında olduğu tespit edilmiştir.

Gelişimsel katkı alt boyutunda KML. uygulama anasınıfında görev yapan öğretmenlerin puan ortalamaları bağımsız anaokulu, ilkökul bünyesindeki anasınıfları ve ortaokul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin puan ortalamalarından düşük olduğu görülmektedir. Değerlendirme alt boyutunda ise yine KML. uygulama anasınıfında görev yapan öğretmenlerin puan ortalamaları bağımsız ana okulu ve ilkökul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin puan ortalamalarından düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuç, gelişimsel katkı ve değerlendirme alt boyutlarında KML. uygulama sınıflarında görev yapan öğretmenlerin diğer okul türlerine göre daha düşük olması dikkat çekici bulunmuştur. Ayrıca genel anlamda sonuçlara baktığımızda, anaokulu ve uygulama anasınıflarının materyallere rahatlıkla ulaşabilme ve fiziki donanımların yeterli olmasından dolayı malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi gibi pratik yapılar ve sorunlara çözüm aranarak geliştirilen becerilerde düşük puan almalarının beklenen bir sonuç olduğu görüşüne varılmıştır. Nitekim öğretmenlerin

iyi bir sanat eğitimi için çocukların düzeylerine uygun sanatsal, özgün, yaratıcı etkinlikler oluşturabilecek birikim ve yetkinliğe sahip olmaları gerekmektedir (Artut, 2010). İletişim alt boyutunda uygulama anasınıflarında çalışan öğretmenlerin yüksek puan almasının öğrencilerle iletişim kurma fırsatının daha fazla olmasına bağlayabiliriz çünkü uygulama anasınıflarında fiziki şartların ve imkanların iyi durumda olması öğretmene düşen yükümlülüklerin azalmasına böylece zaman kaygısı olmadan çocuklara daha çok vakit ayırmalarına ve onlarla sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Buyurgan ve Buyurgan'a (2012) göre uygulamalarla kendini ifade etmeyi barındıran sanat eğitimi ve öğretimi, eğitimin her aşamasında seviyeye ve amaca uygun ders saati ile mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Tarı'nın (2011) ilköğretim okullarının 1. 2. 3. sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi çalışmasında alt boyutlarda özel okullarda görev yapan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu çalışmada okul imkanlarının fazla olması öğretmenlerin daha rahat öğrencilerin gelişimine katkıda buldukları tespit edilmiştir. Dolayısıyla okul fiziksel imkanlarının fazla olması öğrencilere ayrılan süreyi arttırmakta ve bu durumda süre sıkıntısı olmadan çocuklarla sağlıklı iletişim kurulabilmektedir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşleri gelişimsel katkı, malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından görev yaptıkları yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Gelişimsel katkı alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerindir. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları 4-5 yaş grubuna eğitim ve öğretmenlerindir. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerindir. İletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 5-6 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerindir. Değerlendirme alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları 3-4 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerindir.

Buna göre ortamın düzenlenmesi ve değerlendirme alt boyutlarında 3-4 yaş grubuna, malzemelerin hazırlanması ve iletişim alt boyutunda 5-6 yaş grubuna, gelişimsel katkı alt boyutunda ise 4-5 yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin ortalama puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda küçük yaş grubu ile çalışan öğretmenlerin ortalamalarının yüksek olması bu yaş grubundaki öğrenciler için ortam düzeninin önemli bir alt boyut olmasından kaynaklanmaktadır. İletişim alt boyutunda büyük yaş grubu ile iletişim kurmanın küçük yaş grubuna göre kolay olmasından dolayı bu alt boyutta büyük yaş grubu ile çalışan öğretmenlerin ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Artut'a (2010) göre küçük yaşlardaki çocukların konuşarak ifade edemediklerini sanatsal faaliyetlerle özellikle resimlerle rahatlıkla ifade edebildiklerini belirtmiştir. Ayrıca Ulutaş ve Ersoy'a (2004) göre öğretmen ortamı düzenleme, çocuklara malzemelerin kullanımını öğretme, onlarla neler yaptıkları hakkında konuşma, ürünlerini sergileme ve saklama gibi sanat eğitimini düzenleyen, uygulamayı takip eden ve gerekli yerlerde rehberlik yapan kişi konumundadır ve çocuk merkezli bir yol izlemelidir. Genel olarak baktığımızda bütün alt boyutlarda öğretmen hangi yaş grubuyla çalışırsa çalışsın kendisini geliştirebildiği ölçüde çocuklara yararlı olabilir. Nitekim küçük yaş grubuyla çalışan öğretmenlerin onlarla iletişim kurmasında sanatsal faaliyetler şüphesiz önemli bir yardımcı konumuna geçmektedir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerin malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi, iletişim ve değerlendirme alt boyutlar açısından sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Malzemelerin hazırlanması alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları sınıf mevcudu 16-20 arası olan öğretmenlerin iken en düşük puan ortalamaları sınıf mevcudu 21 kişi ve daha fazla olan öğretmenlerindir. Ortamın düzenlenmesi alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları sınıf mevcudu 16-20 arası olan öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerindir. İletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları sınıf mevcudu 16-20 arası olan öğretmenlerindir. Değerlendirme alt boyutunda en yüksek puan ortalamaları sınıf mevcudu 21 kişi ve daha fazla olan öğretmenlerin iken, en düşük puan ortalamaları sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerindir. Gelişimsel katkı alt boyutunda sınıf mevcudu değişkenine

göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Gelişimsel katkı alt boyutunda genel olarak en yüksek puan ortalaması sınıf mevcudu 16-20 arası olan öğretmenler iken en düşük puan ortalaması 15 kişi ve daha az olan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Anlamlı farkın 16-20 arası sınıf mevcuduna sahip olan öğretmenler ile 15 kişi ve daha az sınıf mevcuduna sahip öğretmenler arasında olduğu ve anlamlı farklılığın 16-20 arası sınıf mevcuduna sahip öğretmenlerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Gelişimsel katkı alt boyutunda anlamlı farklılığın sınıf mevcudu konusunda olması bu alt boyutta sınıf mevcudunun önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Çocukların rahatlıkla sanatsal faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için öğretmenlerin onlara gürültüsüz bir köşeyi ayırması, malzemeleri herkese yetecek şekilde, ulaşabilecekleri düzeyde hazırlamaları gerekmektedir (Ulutaş ve Ersoy, 2004). Ayrıca iletişim alt boyutunda sınıf mevcudu 15 kişi ve daha az olan öğretmenlerin puan ortalamalarının yüksek olmasını etkinlikler sırasında çocukların her birine vakit ayırarak onlarla iletişim halinde olmalarına bağlayabiliriz. Çelik ve Yazar'a (2009) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kullanılan yoğurma maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmada; öğretmenler sınıfların kalabalık olduğunu ve sayıların azaltılması böylece öğrencilerle daha kaliteli eğitim verilebileceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Genel olarak malzemelerin hazırlanması, ortamın düzenlenmesi ve değerlendirme alt boyutlarında sınıf mevcudunun fazla ya da az olması ile öğretmenlerin bu alt boyutları yerine getirmesi arasında bağlantı görülmemekle birlikte öğretmenin bireysel becerisi, bilgi ve tutumuyla alakalı olduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI: ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

EĞİTİMCİLERE VE YETKİLİLERE ÖNERİLER

1. Öğretmenlerin öğrencilerle sanat eğitimi sürecinde daha fazla iletişim kurmaları öğrencilerin gelişimi açısından katkı sağlayacaktır
2. Kıdem yılı fazla olan öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerinden daha az kıdem yılına sahip öğretmenlerin yararlanması faydalı olacaktır.
3. Ön lisans mezunu öğretmenlerin sanat eğitimi etkinliklerine katkı sağlamak için lisans mezunu öğretmenler ile bir araya gelerek bilgi paylaşımı yapmaları yararlı olacaktır.
4. KML. uygulama anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin sanat etkinliklerinin çocuğun gelişimsel katkı ve değerlendirme konularında kendilerini geliştirmelidirler, bu konularda araştırma ve eğitimlere katılmaları faydalı olacaktır.
5. Araştırma sonuçlarına göre, il merkezi ve köylerdeki çalışma şartları ile anasınıfı ve anaokulu çalışma ortamları göz önünde bulundurularak öğretmenlerin sanat eğitimini etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmeleri için fiziksel ortam düzenlenmeli; sınıf, okul ve çevre sanat uygulamaları için daha uygun hale getirilmelidir.
6. Sınıf mevcudu kaç olursa olsun öğretmenlerin sanatsal etkinlikleri planlarken çocukların tüm gelişim alanlarına hitap edebilmeyi hedeflemeleri uygun olacaktır.

ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER

1. Bu çalışmanın amacı ve çalışma sonucunda elde edilen bulgular ıőıđında sanat eğitimi konusunda yapılacak diğer çalışmalara yol gösterici nitelikte olduğu dőőünőlmektedir. Araştırma farklı değişkenler kullanılarak yapılabilir.
2. Öğretmenlerin sanat etkinlikleri ile çocukların gelişim alanları incelenebilir.
3. Öğretmenlerin sanat eğitimine aileyi katabilme durumları incelenebilir.
4. Öğretmenlerin sanat etkinliklerinde yaptırdıkları çalıőmalarla ilgili dokümanlar incelenebilir.
5. Sanat eğitimi konusundaki öz-yeterlik çalışmaları kapsamında öğretmen adaylarıyla da çalıőılabilir. Sanat eğitimi konusunda okul öncesi öğretmenleri dışında sınıf ve diğer branő öğretmenleriyle de çalıőılabilir. Ayrıca bu çalışmanın il merkezinde veya farklı illerde ve daha geniş çalışma gruplarıyla tekrarlanması, karşılaőtırmalar yapabilme imkanı sağlayacağı dőőünőlmektedir.

KAYNAKLAR

- Akçum, E. (2005). 5-6 Yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okul öncesi eğitimin etkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arda, T.B. (2008). Yaratıcı birey nasıl yetiştirilir?. Çoluk Çocuk Dergisi, 11(85), 33-34.
- Artut, K. (2010). Okul öncesinde resim eğitimi. Ankara: Anı.
- Atan, A. (2004). Çocuk gelişiminde resim eğitiminin yeri. Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, (317-326). Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.
- Atay, M. (2005). Çocukluk döneminde gelişim. Ankara: Kök.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanat eğitiminin bireye kazandırdığı değerler, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 187-200.
- Aydemir, D. (2011). Sanatın terapötik (tedavi edici) süreçlerdeki rolü ve çocuk resimlerini çözümlene yöntemlerine katkısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Batur, M. (2010). İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kazanımlar Ögesinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Pegem A. Bölüm:1-2, <http://www.pegem.net/kitabevi/2945-Sanat-Egitimi-ve-Ogretimi-kitabi.aspx>
- Büyüköztürk, Ş. , Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Bölüm:4 Pegem A. <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/28022012172735bilimsel%20aras.%20y.1.1.bask%C4%B1.pdf>

- Ceylan, E. (2008). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çankırlı, A. (2012). Çocuk resimlerinin dili. İstanbul: Zafer.
- Çelik, M. ve Yazar, A. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Yoğurma Maddelerine İlişkin Öğretmen Görüşleri, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 16, 45-50.
- Davun, B. (2009). Okul öncesi dönemde etkinliklerle desteklenmiş sanat eğitiminin çocukların estetik beğeni düzeylerine etkisi (Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eyiol, P. ve Arslan, A. (2004). Okul öncesi dönemde çocukların sanatsal faaliyetlerinin zihinsel ve bedensel gelişimine etkileri, Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, 280-285. Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.
- Fox, J. E. ve Schirmacher, R. , (2014). Sanat ve yaratıcılığın gelişimi. (Çev. N. Aral ve G. Duman). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gök, G. (2009). Boyama kitaplarının anaokullarında eğitim gören çocukların yaratıcılıklarına olan etkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İlhan, A. Ç. (2009). Okul öncesi dönemde çocuk resimlerinin yeri, Çoluk Çocuk Dergisi, 3(88), 35-37.
- Kara, A. (2007). Okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kefi, S. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında hedeflerin kazanılmasında yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması, Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.
- Miyanyedi, K. (2009). Çocuk ihmalinin belirlenmesi ve tedaviye katkısında görsel sanatlar eğitiminin rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Okday, A. (2004). Yaşamın sihirli yılları okul öncesi dönem. İstanbul: Epsilon.
<http://www.epsilonyayinevi.com/kitap/yasamin-sihirli-yillari-okul-oncesi-donem.html>
- Okutan, N. Ş. (2012). Karma ve izole yaş gruplarında verilen okul öncesi eğitiminin 4-6 yaş grubu çocuklarının gelişim özellikleri ve yaratıcılık performanslarına etkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özalp, H. K. (2009). Okul öncesi dönem (5-6 yaş grubu) sanat etkinliklerinde çok alanlı sanat eğitimi yönteminin uygulanması üzerine bir durum çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özkan, B. ve Girgin, F. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görsel Sanat Etkinliği Uygulamalarını Değerlendirmesi, Mersin Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(3), 79-85.
- Özler, H. (2009). Anaokulu öğretmenleri tarafından çocuklara yaptırılan görsel sanat etkinliklerinin yaratıcılık açısından değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, E. (2008). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanatın Diğer Etkinliklerle Bütünleştirilmesi Konusundaki İnanışları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Parlak yıldız, B. ve Yıldızbaş, F. (2007). “Okulöncesi Öğretmenlerin Sanat Etkinlikleri Uygulamalarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” Avrupa Birliği Sürecinde Okulöncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği Sempozyumu (Uluslararası Katılımlı) Bildiri Kitabı. (Ed. Aral, N., Tuğrul, B), İstanbul, Cilt. 2, Ya-Pa Yayın Pazarlama San ve Tic. A.Ş. Melisa Matbaası, 291-308.
- Pehlivan, K. (2007). Yaratıcılık ve öğretmen, Çoluk Çocuk Dergisi, 10(73), 8-10.
- Peker, H. (2013). Anaokulu çocuklarında benlik düzenleme ve otonominin yaratıcılık üzerindeki etkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- San, İ. (2009). Çocuk ve sanat, Çoluk Çocuk Dergisi, 3(88), 33-34
- Şahin, Z. (2008). Karalamalardan sanata doğru, Çoluk Çocuk Dergisi, 10(83), 10-12.

- Tarı, H. (2011). İlköğretim Okullarının 1.2.3. Sınıflarında Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Terwiel, C. D. (2010). Okul öncesi sanat eğitiminde bir malzeme olarak "kil" in yeri, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları: 258 Ankara.
- Tuğrul, B. (2008). Yaratıcılık Demek...Çoluk Çocuk Dergisi, 11(85), 31.
- Tuna, S. (2011). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. Ankara. Bölüm:11 Pegem Akademi, <http://www.pegem.net/kitabevi/46921-Sanat-Egitimi-ve-Gorsel-Sanatlar-Ogretimi-kitabi.aspx>
- Ulutaş, İ. ve Ersoy, Ö. (2004). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 12(1), 1-12.
- Vural, D. (Edit). (2011). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi, Ankara. Bölüm :10 Pegem Akademi Yay.
- Yavuzer, H. (2014). Resimleriyle çocuk. İstanbul: Remzi K.
- Yazar, A. (2007). 1914-2006 Okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılığın incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum.
- Yazıcı, Z. (2004). Okul öncesi dönemde yaratıcı sanat çalışmalarında dilin kullanımı, Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.
- Yıldızbaş, F. (2008). Okul öncesi dönemde yaratıcılığın gelişimine alternatif eğitim ortamlarının katkıları, Çoluk Çocuk Dergisi, 1(76), 10-11.

EKLER

EK 1. Öğretmenlere uygulanan anket çalışması için Ordu İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan izin belgesi

T.C.
ORDU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 18802389/44/4421139
Konu: Anket Çalışması

28.04.2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı 2012/13 no'lu genelgesi.
b) Fatih Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 15/04/2015 tarihli ve 921 sayılı yazısı.

Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Dalı Okul Öncesi Eğitimi öğrencisi Ayşe AKSOY DOĞAN'ın hazırladığı "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Eğitimine İlişkin Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasına ilişkin anketi Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından ilgi (a) genelge hükümleri doğrultusunda incelenmiş olup; uygun bulunmuştur.

Söz konusu anketin Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Dalı Okul Öncesi Eğitimi öğrencisi Ayşe AKSOY DOĞAN tarafından eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla okul müdürlüğünün sorumluluğunda 2014-2015 eğitim öğretim yılında ilimiz Fatsa İlçesindeki okullar bünyesindeki ana sınıfı ve ana okulları öğretmenlerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Serdar YURDABAKAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
28.04.2015

Nevzat TÜRKKAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
28.04.2015
A

EK 2.

Sanat Eğitimi ve Ortam Özellikleri Değerlendirme Anket Formu

Sayın Okul Öncesi Öğretmeni,

Bu anket okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. I. bölümde kişisel bilgilere ilişkin sorular, II. bölümde sanat eğitimi ve ortam özelliklerine ilişkin görüşlerinizin belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır. Maddelerde size en uygun olan seçeneği “(X)” şeklinde işaretleyerek belirtiniz. Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız ve sorulara samimi yanıtlar verdiğiniz için teşekkür ederim.

Ayşe AKSOY DOĞAN

Fatih Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz:

- 1.() Kız
- 2.() Erkek
- 3.() Ortaokul Bünyesindeki Anasınıfı
- 4.() KML.Uygulama Anasınıfı
- 5.() Diğer(belirtiniz).....

2. Yaşınız:

- 1.() 25 yaş ve altı
- 2.() 26-30 yaş
- 3.() 31-35 yaş
- 4.() 36 yaş ve üzeri
- 5.() Usta Öğretici

3. Öğrenim Durumunuz:

- 1.() Kız Meslek Lisesi
- 2.() Ön Lisans
- 3.() Lisans
- 4.() Yüksek Lisans
- 5.() Açık Öğretim
- 6.() Açık öğretime devam ediyor

4. Kıdem Yılı

- 1.() 5 yıl ve daha az
- 2.() 6-10 yıl
- 3.() 11 yıl ve üzeri

5. Çalıştığınız Yaş Grubu:

- 1.() 3-4 Yaş (36-48 ay)
- 2.() 4-5 Yaş (49-60 ay)
- 3.() 5-6 Yaş (61-66 ay)
- 4.() Diğer(belirtiniz).....

6. Görev Yaptığınız Okul Türü:

- 1.()Bağımsız Anaokulu
- 2.() İlkokul Bünyesindeki Anasınıfı

7. Kadro Durumunuz:

- 1.() Kadrolu Öğretmen
- 2.() Sözleşmeli Öğretmen
- 3.() Ücretli Öğretmen
- 4.() Vekil Öğretmen

8. Sınıf Mevcudunuz:

- 1.() 15 kişi ve daha az
- 2.() 16-20 kişi
- 3.() 21 kişi ve daha fazla

9. Görev Yaptığınız Okulun Yeri:

- 1.() İlçe Merkezi
- 2.() Köy

II. BÖLÜM

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sanat Eğitimi ve Ortam Özelliklerini Değerlendirme Anketi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir
1.Sanat çalışmalarının çocukların daha çok psiko-motor gelişimini desteklediğini düşünürüm.	()	()	()	()	()
2.Sanat çalışmalarının çocukların daha çok sosyal-duygusal gelişimini desteklediğini düşünürüm.	()	()	()	()	()
3.Sanat çalışmalarının çocukların daha çok zihin-dil gelişimini desteklediğini düşünürüm.	()	()	()	()	()
4.Sanat çalışmalarının çocukların daha çok yaratıcılık gelişimini desteklediğini düşünürüm.	()	()	()	()	()
5. Sanat çalışmalarının çocukların daha çok tüm gelişim alanlarını desteklediğini düşünürüm.	()	()	()	()	()
6. Sanat etkinliklerinde çocuklara yeni ve çeşitli malzemeler sunarım.	()	()	()	()	()
7.Çocukların yeni karşılaştığı kullanımını bilmediği malzemeleri nasıl kullanabileceklerini gösteririm.	()	()	()	()	()
8.Sanat merkezinde veya sanat etkinliklerinde malzemeler, çocukların rahatlıkla ulaşabileceği açık raflı dolaplarda sergilemeye özen gösteririm.	()	()	()	()	()
9. Çocukların dikkatini çekmek için sanat merkezinde veya sanat etkinliklerinde kullanılan malzemelerde (boya, kağıt, atık malzeme vb.) değişiklik yaparım.	()	()	()	()	()
10.Sanat merkezinde çocukların sanat çalışmalarında kullanmaları için makas, tutkal, boya ve çeşitli boyutlarda fırçalar bulunmasını sağlarım.	()	()	()	()	()
11.Sanat merkezinde veya sanat etkinliklerinde kullanılan malzemelerin çocuklara zarar vermeyecek maddelerden yapılmış olmasına dikkat ederim.	()	()	()	()	()
12.Farklı etkinlikler için kullanılan bazı sanat malzemelerinin tekrar sanat alanındaki dolaplara yerleştirilmesi gerektiğini çocuklara öğretirim.	()	()	()	()	()
13.Sanat etkinliğine hazırlanma ve temizlik için ayrılacak zaman çocukların çalışma süresini etkilemeyecek şekilde planlarım.	()	()	()	()	()
14.Sanat etkinliklerinde çocuklara planladıklarını gerçekleştirebilecekleri kadar çalışma zamanı veririm.	()	()	()	()	()
15.Çocukları etkinliğini tamamlaması için uyarırım, gerekirse zorlarım.	()	()	()	()	()
16.Sanat eğitiminde çalışma ortamını çocukların kendilerini ifade etmelerine uygun özgün çalışmalar yapmalarını sağlayacak biçimde düzenlerim.	()	()	()	()	()
17.Sanat eğitimi çalışmaları için sınıf ortamı dışında ayrı bir ortamda düzenlerim.	()	()	()	()	()

18. Sanat çalışmalarına başlamadan önce çocukların ifade etmek istedikleri konuyla ilgili duygu, düşünce ve deneyimlerini dinlerim.	()	()	()	()	()
19.Çocukların kendilerini ifade etmeleri ve yaratıcılıklarını sergilemeleri için kolaylaştırıcı ve destek verici davranış sergilerim.	()	()	()	()	()
20. Çocuklara yapılacak etkinliğin bir örneğini gösteririm.	()	()	()	()	()
21. Tüm çocukların etkinliği yapmasını sağlarım.	()	()	()	()	()
22. Sanat çalışmaları esnasında müzik kullanırım.	()	()	()	()	()
23. Sınıf ortamında çocukların istedikleri zaman sanat etkinliği yapabileceği şekilde bir sanat merkezi oluştururum.	()	()	()	()	()
24. Her sanat çalışmasında en az üç farklı etkinlik masası hazırlarım.	()	()	()	()	()
25.Sanat merkezinin genişliği çocukların farklı çalışmalar yapmaları için yeterlidir.	()	()	()	()	()
26.Sanat etkinliklerimde daha çok bireysel çalışmalara yer veririm.	()	()	()	()	()
27.Sınıfımda öğrencilerin elini yıkaya bilmesi için bir lavabo mevcuttur.	()	()	()	()	()
28.Sanat etkinliklerimde daha çok grup çalışmalarına yer veririm.	()	()	()	()	()
29.Sanat eğitimi için ortam düzenlenirken ortamın kullanılabilirliği kadar estetik olmasına da önem veririm.	()	()	()	()	()
30.Çocukların okul dışında farklı ortamlarda sanat çalışmaları yapmasına fırsat veririm.	()	()	()	()	()
31.Çocukların farklı bir bakış açısı kazanmalarını sağlamak amacıyla çocuklar için resim sergilerine gezi düzenlerim.	()	()	()	()	()
32.Sanat merkezi, çocukların hem masalarda hem de resim sehparlarında rahatlıkla ve güvenle çalışabileceği genişlikte düzenlenmiştir.	()	()	()	()	()
33. Sanat merkezinin, çocukların çevresindekilere dikkat etmelerini ve resimlerinde buradan esinlenmeleri için pencereye yakın olmasına dikkat ederim.	()	()	()	()	()
34. Sanat merkezinin, çocukların çalışmalarına daha rahat yoğunlaşmalarını sağlamak için sınıfın gürültüsü az ve aydınlık bir köşesinde olmasına sağlarım.	()	()	()	()	()
35.Sanat merkezinde, çocukların malzemeleri rahat bir şekilde kullanabilmeleri için yerler temizlenebilir bir malzeme ile döşenmiştir.	()	()	()	()	()
36.Çocukların sanatçıların çalışmasını gözlemleyebilmelerini sağlamak amacıyla sanatçılarla iletişim kurulup sınıfa davet ederim veya çocukların sanatçıların atölyelerinde çalışmalarını gözlemesi sağlarım.	()	()	()	()	()
37. Çocuklarla ürünlerinde veya çalışmalarında kullandıkları renk, çizgi, biçim gibi öğeler hakkında konuşurum.	()	()	()	()	()
38.Çocukların çalışmalarının özellikleri, kalitesi hakkında konuşarak kendisinin veya başkasının sanat ürününe bakmasını ve estetik özellikleri görmesini sağlarım.	()	()	()	()	()
39.Çocuklarla çalışmalarında neler yaptıkları, bunları yaparken neler hissettikleri vb. konular hakkında konuşurum.	()	()	()	()	()
40.Çocukların ürünlerini veya çalışmalarını övgü “Çok güzel bir resim”, “Çok harika” vb. gibi sözcükleriyle değerlendiririm.	()	()	()	()	()

41.Çocukların ürünlerine veya çalışmalarına “iyi” “güzel” veya “çok güzel” sözcükleriyle dereceli bir değerlendirme yaparım	()	()	()	()	()
42.Çocukların ürünlerine veya çalışmalarına “bundan çok hoşlandım”, “oh çok sevdim” gibi cümleler kullanarak değer verici bir yaklaşım gösteririm.	()	()	()	()	()
43. Çocukları başkalarının memnuniyeti için değil kendi duygularını yansıtmak için çalışma yapmaya yönlendiririm	()	()	()	()	()
44. Çocukların ürünlerine değil çalışma sürecinde kendi duygu ve düşüncelerini yansıtmaya çabaları önemlidir.	()	()	()	()	()
45. Çocukların ürünlerine veya çalışmalarına yönelik “Bu nedir”, “bu ne olabilir” vb. tarzda sorular sorarak açıklama yapmalarını sağlarım.	()	()	()	()	()
46.Çocuklarla ürünleri veya çalışmaları hakkında “bana resminin ne hakkında olduğunu söyle”, “bu resim için neler söyleyebilirsin” şeklinde sohbet ederim.	()	()	()	()	()
47.Çocuklarla ürünleri veya çalışmaları hakkında “çok güzel, fakat bir daha yaparken sırt çizgilerini çizmeyi unutma” şeklinde uyarılarda bulunurum.	()	()	()	()	()
48.Çocukların kendi çalışmaları hakkında konuşması kadar diğer çocukların çalışmalarını çalışmalarını hakkında da konuşmasını sağlarım.	()	()	()	()	()
49.Çocuklarla kendi çalışmaları dışında ünlü ressamların tablolarını sınıfa getirerek onları incelemelerine, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat veririm.	()	()	()	()	()
50.Çocukların sanat çalışmalarına isim ve tarih yazarım.	()	()	()	()	()
51.Sınıfta sanat çalışmalarını sergileyecek yeterli alan oluştururum.	()	()	()	()	()
52.Tüm çocukların sanat çalışmalarını mutlaka okulun belirli bir alanında sergilerim.	()	()	()	()	()
53.Çocukların sanat ürünlerinden, hikaye veya resim kitabı ya da kavram araçları yapmalarına fırsat veririm.	()	()	()	()	()
54.Çocukların sanat ürünlerinden, marakas, davul vb. müzik aletleri yapmalarına ortam oluştururum.	()	()	()	()	()
55. Çocukların sanat çalışmalarını vücut çizme, ev, araba, kukla, trafik işaretleri, vb. yapma gibi amaçları gerçekleştirmede değerlendiririm.	()	()	()	()	()
56.Çocukları sanat çalışmaları sürecinde gözlemleyerek çalışmaları hakkında onlarla konuşurum.	()	()	()	()	()
57.Çocukların sanat çalışmalarını değerlendirirken sürece önem veririm.	()	()	()	()	()
58.Çocukların sanat çalışmalarını değerlendirirken ürüne önem veririm.	()	()	()	()	()
59.Çocukların çalışmalarını özgünlüklerine göre değil gösterilen modele benzerliğine göre iyi veya kötü olarak değerlendiririm.	()	()	()	()	()
60.Çocukların sanat etkinliklerini farklı etkinliklerle birlikte kullanabilirim.	()	()	()	()	()
61.Sergilenen ürünleri çocuklarla birlikte değerlendiririm.	()	()	()	()	()
62.Çocukların birbirlerinin ürünlerini değerlendirmesine fırsat veririm.	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe AKSOY DOĞAN, 1987 yılında İstanbul/Üsküdar'da Dünya'ya geldi. Lise öğrenimini 2004 yılında Gaziantep/Şehitkamil Abdulkadir Konukoğlu Lisesi'nde tamamladı. Lisans Eğitimini 2007-2011 yılları arasında YüzüncüYıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünü üçüncülük derecesiyle tamamladı. 2012 yılında Kilis Gülbaba YBO anasınıfında göreve başladı. Daha sonra sırasıyla İstanbul Beykoz Mehmet Emin Pulat Konak ilkokulu ve Küçükçekmece Bezirganbahçe İlkokulu anasınıfında görev yaptı halen göreve Ordu/Fatsa Dumlupınar ilkokulunda devam etmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir. ayse_gull27@hotmail.com

